Bundel van de Raadsinformatiebijeenkomst van 15 juni 2021

1 Verkleinen gezondheidsverschillen

Tijd: 19.30-21.00 uur
Beleidsveld: Volksgezondheid/ wethouder Eelco Eerenberg
Digitale raadsinformatiebijeenkomst: gesprek tussen raadsleden, ambtenaren, experts en aangemelde belanghebbenden.
Agendeerders: Has Bakker (D66), Hester Assen (PvdA), Tessa Sturkenboom (Student & Starter). Ruurt Wiegant (SP) en Marcel Vonk (GroenLinks)
Gezondheidskansen zijn in Nederland ongelijk verdeeld. Niet alleen in het aantal geleefde jaren, maar ook in de kwaliteit van ervaren gezondheid. Daarin zit maar liefst 15 jaar verschil. Met als gevolg dat er hardnekkige gezondheidsachterstanden zijn die door de coronacrisis nog eens worden uitvergroot. Ook in Utrecht zijn deze gezondheidsverschillen er en heeft het coronavirus een negatieve impact. Het verkleinen van gezondheidsverschillen staat ook centraal in de Utrechtse VG-nota 'Gezondheid voor iedereen'.
De Raad voor de Volksgezondheid en Samenleving (RVS) publiceerde op 7 april jl. het rapport 'Een eerlijke kans op gezond leven' met daarin 7 aanbevelingen. De RVS schrijft: "De urgentie om verschillen in het beleven van een goede gezondheid te beslechten is met Covid-19 alleen maar gegroeid. Deze pandemie vergroot immers de sociale verschillen. Daarmee brengt het ook het collectieve belang van kans op een goede gezondheid voor iedereen onder de aandacht. De RVS roept op die bewustwording vast te houden en onze toekomst hierop in te richten. Dat betekent dat we moeten durven verschil te maken." Ook bijv. Pharos en de Utrecht Development Board besteden veel aandacht aan dit vraagstuk en hebben hier veel kennis over.
De agenderende fracties willen met experts en ambtenaren in gesprek. We willen in Utrecht 'post-corona' (2e helft 2021 hopen we) goed beslagen ten ijs komen. Alles zal uit de kast moeten om het tij van nog groter wordende gezondheidsverschillen te keren. Natuurlijk ligt het antwoord daarop voor een groot deel bij de Rijksoverheid en andere landelijke instanties, maar we willen juist geïnformeerd en geadviseerd worden wat we lokaal kunnen/moeten doen. Is er bijv. een wijziging op of aanscherping van de Nota Volksgezondheid nodig? Hoe zorgen we nu écht dat er sector-overstijgend gewerkt wordt? Waar liggen kansen in het onderwijs, jeugdgezondheidszorg, revalidatiecentra etc?
Veelgenoemde maatregelen om gezondheidsverschillen te verkleinen liggen in de preventieve sfeer en vaak binnen andere domeinen. Denk aan armoede en schulden, stress, de persoonlijke woonsituatie en leefomgeving en onderwijs en laaggeletterdheid. Bij de recente RIB over jeugd en sport werd ook het belang van bewegen voor kinderen en jongeren en de rol die de openbare ruimte en sportorganisaties daarbij spelen, onderschreven (zie bijv. ook manifest Een sportieve gezonde generatie). Een brede aanpak en het verlagen van drempels is dus nodig om gezondheidsverschillen tegen te gaan. Daarom willen de fracties ook in gesprek met ambtenaren en deskundigen vanuit o.a. de domeinen werk en inkomen, onderwijs/jeugd en sport

Verkleinen gezondheidsverschillen-Info-en-Bijdragen-deelnemers.docx

Verkleinen gezondheidsverschillen-Info-en-Bijdragen-deelnemers-WEB.docx

Bijdrage-deelnemer-RIB-Gezondheidsverschillen-COSBO.pdf

Terugkoppeling-Gezondheidsverschillen-Kansengelijkheid-20210601 (1).pdf

Presentatie-deelnemer-RIB-Verkleinen-gezondheidsverschillen-Pharos.pptx

Publicaties-Pharos-RIB-verkleinen-gezondheidsverschillen.docx

1.1 Raadsbrief Tweede voortgangsrapportage gezondheid voor iedereen

Dossier 1873 voorblad

Raadsbrief Tweede voortgangsrapportage gezondheid voor iedereen.pdf

Voortgang nota Gezondheid voor iedereen (1).pdf

Verkleinen gezondheidsverschillen

Basisinformatie

Datum	15 juni 2021
Gespreksleider	Fred Dekkers
Tijd	19.30-21.00 uur
Zaal	Digitaal
Soort bijeenkomst	Bespreken raadsbrief
Werkvorm	Gesprek tussen raadsleden, betrokken ambtenaren en uitgenodigde experts.
Portefeuillehouder	wethouder Eelco Eerenberg
Bertrokken ambtenaren/presentatoren	Mariël Droomers (GU) Maartje Aangeenbrug (GU) Renee Gunst (GU)
Vervolg	Dit onderwerp is nog niet geagendeerd voor een debat in de gemeenteraad.
Links naar	Website gemeente en facebook
Deelnemers	Peter van Bekkum, Fietsersbond Jeroen van Baar, Trimbos-instituut Leon Noorlander, Pharos Annalies Acda, Pharos (presentatie) Ellen Grootegoed, RVS Aletta Winsemius, Raad voor Volksgezondheid & Samenleving *Esther Postema, COSBO Stad Utrecht (niet aanwezig)*

Programma

Opening en welkom
Deel 1: Gemeente (20-30 minuten)
Presentatie/ toelichting (10 min.) ambtenaren Volksgezondheid (incl. conclusies 1 juni.
Vragen raadsleden
Deel 2: Externe deskundigen (30 minuten)
Bijdragen van Pharos, Raad voor Volksgezondheid en Trimbosinstituut.
Vragen raadsleden
Deel 3: Overige deelnemers aan het woord (30 minuten)
Vragen raadsleden
Reflectieronde raadsleden en afsluiting

Motivatie

Agendeerders: Has Bakker (D66), Hester Assen (PvdA), Tessa Sturkenboom (Student & Starter), Ruurt Wiegant (SP) en Marcel Vonk (GroenLinks).

Gezondheidskansen zijn in Nederland ongelijk verdeeld. Niet alleen in het aantal geleefde jaren, maar ook in de kwaliteit van ervaren gezondheid. Daarin zit maar liefst 15 jaar verschil. Met als gevolg dat er hardnekkige gezondheidsachterstanden zijn die door de coronacrisis nog eens worden uitvergroot. Ook in Utrecht zijn deze gezondheidsverschillen er en heeft het coronavirus een negatieve impact. Het verkleinen van gezondheidsverschillen staat ook centraal in de Utrechtse VG-nota 'Gezondheid voor iedereen'.

De Raad voor de Volksgezondheid en Samenleving (RVS) publiceerde op 7 april jl. het rapport 'Een eerlijke kans op gezond leven' met daarin 7 aanbevelingen. De RVS schrijft: "De urgentie om verschillen in het beleven van een goede gezondheid te beslechten is met Covid-19 alleen maar gegroeid. Deze pandemie vergroot immers de sociale verschillen. Daarmee brengt het ook het collectieve belang van kans op een goede gezondheid voor iedereen onder de aandacht. De RVS roept op die bewustwording vast te houden en onze toekomst hierop in te richten. Dat betekent dat we moeten durven verschil te maken." Ook bijv. Pharos en de Utrecht Development Board besteden veel aandacht aan dit vraagstuk en hebben hier veel kennis over.

De agenderende fracties willen met experts en ambtenaren in gesprek. We willen in Utrecht 'post-corona' (2e helft 2021 hopen we) goed beslagen ten ijs komen. Alles zal uit de kast moeten om het tij van nog groter wordende gezondheidsverschillen te keren. Natuurlijk ligt het antwoord daarop voor een groot deel bij de Rijksoverheid en andere landelijke instanties, maar we willen juist geïnformeerd en geadviseerd worden wat we lokaal kunnen/moeten doen. Is er bijv. een wijziging op of aanscherping van de Nota Volksgezondheid nodig? Hoe zorgen we nu écht dat er sector-overstijgend gewerkt wordt? Waar liggen kansen in het onderwijs, jeugdgezondheidszorg, revalidatiecentra etc?

Veelgenoemde maatregelen om gezondheidsverschillen te verkleinen liggen in de preventieve sfeer en vaak binnen andere domeinen. Denk aan armoede en schulden, stress, de persoonlijke woonsituatie en leefomgeving en onderwijs en laaggeletterdheid. Bij de recente RIB over jeugd en sport werd ook het belang van bewegen voor kinderen en jongeren en de rol die de openbare ruimte en sportorganisaties daarbij spelen, onderschreven (zie bijv. ook manifest Een sportieve gezonde generatie). Een brede aanpak en het verlagen van drempels is dus nodig om gezondheidsverschillen tegen te gaan. Daarom willen de fracties ook in gesprek met ambtenaren en deskundigen vanuit o.a. de domeinen werk en inkomen, onderwijs/jeugd en sport.

Verkleinen gezondheidsverschillen

Basisinformatie

Datum	15 juni 2021
Gespreksleider	Fred Dekkers
Tijd	19.30-21.00 uur
Zaal	Digitaal
Soort bijeenkomst	Bespreken raadsbrief
Werkvorm	Gesprek tussen raadsleden, betrokken ambtenaren en uitgenodigde experts.
Portefeuillehouder	wethouder Eelco Eerenberg
Bertrokken ambtenaren/presentatoren	3 ambtenaren (GU)
Vervolg	Dit onderwerp is nog niet geagendeerd voor een debat in de gemeenteraad.
Links naar	Website gemeente en facebook
Deelnemers	**deelnemer,** Fietsersbond deelnemer, Trimbos-instituut deelnemer, COSBO Stad Utrecht 2 deelnemers, Pharos 2 deelnemers, Raad voor Volksgezondheid (RVS)

Programma

Opening en welkom
Deel 1: Gemeente (20-30 minuten)
Presentatie/ toelichting (10 min.) ambtenaren Volksgezondheid (incl. conclusies 1 juni.
Vragen raadsleden
Deel 2: Externe deskundigen (30 minuten)
Bijdragen van Pharos, Raad voor Volksgezondheid en Trimbosinstituut.
Vragen raadsleden
Deel 3: Overige deelnemers aan het woord (30 minuten)
Vragen raadsleden
Reflectieronde raadsleden en afsluiting

Motivatie

Agendeerders: Has Bakker (D66), Hester Assen (PvdA), Tessa Sturkenboom (Student & Starter), Ruurt Wiegant (SP) en Marcel Vonk (GroenLinks).

Gezondheidskansen zijn in Nederland ongelijk verdeeld. Niet alleen in het aantal geleefde jaren, maar ook in de kwaliteit van ervaren gezondheid. Daarin zit maar liefst 15 jaar verschil. Met als gevolg dat er hardnekkige gezondheidsachterstanden zijn die door de coronacrisis nog eens worden uitvergroot. Ook in Utrecht zijn deze gezondheidsverschillen er en heeft het coronavirus een negatieve impact.

Het verkleinen van gezondheidsverschillen staat ook centraal in de Utrechtse VG-nota ‘Gezondheid voor iedereen’.

De Raad voor de Volksgezondheid en Samenleving (RVS) publiceerde op 7 april jl. het rapport ‘Een eerlijke kans op gezond leven’ met daarin 7 aanbevelingen. De RVS schrijft: “De urgentie om verschillen in het beleven van een goede gezondheid te beslechten is met Covid-19 alleen maar gegroeid. Deze pandemie vergroot immers de sociale verschillen. Daarmee brengt het ook het collectieve belang van kans op een goede gezondheid voor iedereen onder de aandacht. De RVS roept op die bewustwording vast te houden en onze toekomst hierop in te richten. Dat betekent dat we moeten durven verschil te maken.” Ook bijv. Pharos en de Utrecht Development Board besteden veel aandacht aan dit vraagstuk en hebben hier veel kennis over.

De agenderende fracties willen met experts en ambtenaren in gesprek. We willen in Utrecht ‘post-corona’ (2e helft 2021 hopen we) goed beslagen ten ijs komen. Alles zal uit de kast moeten om het tij van nog groter wordende gezondheidsverschillen te keren. Natuurlijk ligt het antwoord daarop voor een groot deel bij de Rijksoverheid en andere landelijke instanties, maar we willen juist geïnformeerd en geadviseerd worden wat we lokaal kunnen/moeten doen. Is er bijv. een wijziging op of aanscherping van de Nota Volksgezondheid nodig? Hoe zorgen we nu écht dat er sector-overstijgend gewerkt wordt? Waar liggen kansen in het onderwijs, jeugdgezondheidszorg, revalidatiecentra etc?

Veelgenoemde maatregelen om gezondheidsverschillen te verkleinen liggen in de preventieve sfeer en vaak binnen andere domeinen. Denk aan armoede en schulden, stress, de persoonlijke woonsituatie en leefomgeving en onderwijs en laaggeletterdheid. Bij de recente RIB over jeugd en sport werd ook het belang van bewegen voor kinderen en jongeren en de rol die de openbare ruimte en sportorganisaties daarbij spelen, onderschreven (zie bijv. ook manifest Een sportieve gezonde generatie). Een brede aanpak en het verlagen van drempels is dus nodig om gezondheidsverschillen tegen te gaan. Daarom willen de fracties ook in gesprek met ambtenaren en deskundigen vanuit o.a. de domeinen werk en inkomen, onderwijs/jeugd en sport.

COSBO-Stad-Utrecht

NOMU
Netwerk Ouderen Migranten Utrecht

Communiceren om gezondheidsverschillen te verkleinen

Reactie COSBO-Stad-Utrecht m.b.t. gezondheidsverschillen, d.d. 15 juni 2021

Het thema gezondheidsverschillen is meer dan ooit actueel en we zien dat de gemeente Utrecht de urgentie voelt. Er is al veel over geschreven, gepraat en in gang gezet, maar het ei van Columbus is nog niet gevonden. COSBO wil twee suggesties geven die een klein beetje zouden kunnen bijdragen aan het verminderen van gezondheidsverschillen.

Ambassadeurs

Vrijwel alles begint bij communicatie. En communicatie met mensen die minder geletterd zijn of een andere taal spreken is lastig. Daarom adviseren we een stedelijke pool van ambassadeurs op te zetten, die een brugfunctie vervullen tussen de gemeente en zorg- en welzijnsinstellingen enerzijds en de verschillende bevolkingsgroepen waaruit zij zelf afkomstig zijn anderzijds. Zo kan de één zich bijvoorbeeld richten op laaggeschoolde bewoners van Ondiep of Zuilen, terwijl de ander Marokkaanse bewoners uit Transwijk benadert en een derde Turkse ouderen in Parkwijk. We weten dat er goede ervaring is opgedaan in de samenwerking tussen o.a. de afdeling Volksgezondheid, het buurtteam en Afrikaanse ervaringsdeskundigen van Stichting MOWAD[1], we denken dat zo'n samenwerking ook voor andere groepen veel nut kan hebben.

Zulk ambassadeurschap is een verantwoordelijke taak, waar mensen een scholingstraject voor zullen moeten doorlopen en waar, ook met het oog op continuïteit, een geldelijke bijdrage tegenover moet staan. (Tot nu toe is wel gesproken over 'sleutelfiguren', maar dat betekende vaak dat migranten geacht werden zich onbezoldigd in te zetten voor hun achterban.)

Deze ambassadeurs kunnen niet alleen een boodschap brengen naar bewoners, maar ook uitleg geven aan professionals over ideeën of vragen die binnen bepaalde groepen leven. Bijvoorbeeld de huidige vaccinatie-opgave zou hierbij gebaat kunnen zijn. Onderling contact tussen de ambassadeurs zelf kan helpen om van elkaar te leren.[2]

Communicatie-adviseur laaggeletterden en minderheden

Wij merken dat welzijnsorganisaties in Utrecht stuk voor stuk worstelen met de vraag hoe je laaggeletterden en anderstaligen kunt bereiken. Dit maakt dat veel bewoners de mogelijkheden die er zijn weinig benutten, wat gezondheidsverschillen in de hand werkt.

Stel een stedelijke adviseur aan voor communicatie met laaggeletterden en minderheden, bijvoorbeeld binnen MEE of U-Centraal. Deze kan organisaties, artsen etc. adviseren over het brengen van een boodschap aan de moeilijkst bereikbare groepen, bijvoorbeeld via workshops en een helpdeskfunctie. Ook toetst deze persoon of communicatiemiddelen doeltreffend zijn. Moet er een filmpje komen om migranten te informeren over het Corona vaccin? De communicatie-adviseur laaggeletterden en minderheden denkt mee en regelt eventueel een pannel om de film op begrijpelijkheid te beoordelen. Hij of zij zou ook een centrale rol kunnen vervullen binnen het bovengenoemde netwerk van ambassadeurs.

Deze adviseur kent het Kompas Inclusieve Communicatie[3] van binnen en van buiten, heeft een lijntje met PHAROS, het landelijk expertisecentrum gezondheidsverschillen, en houdt zich op de hoogte van de nieuwste stand van zaken. Het is te overwegen dat deze persoon ook kennis heeft of krijgt van de toegankelijkheid van digitale middelen voor blinden en slechtzienden, zodat de inclusiviteit zich ook tot deze groepen uitstrekt. Het lijkt ons voor de hand liggen dat zo'n specialist zelf afkomstig is uit een gemeenschap met wortels buiten Europa.

---

1 http://www.mowad.nl/Projecten.html

2 Meer informatie, zie PHAROS, o.a. www.pharos.nl/kennisbank/infosheet-sleutelpersonen-gezondheid-statushouders/

3 https://www.kis.nl/sites/default/files/kompas-voor-inclusieve-communicatie.pdf

Volksgezondheidsmonitor Utrecht: Gezondheidsverschillen en kansengelijkheid

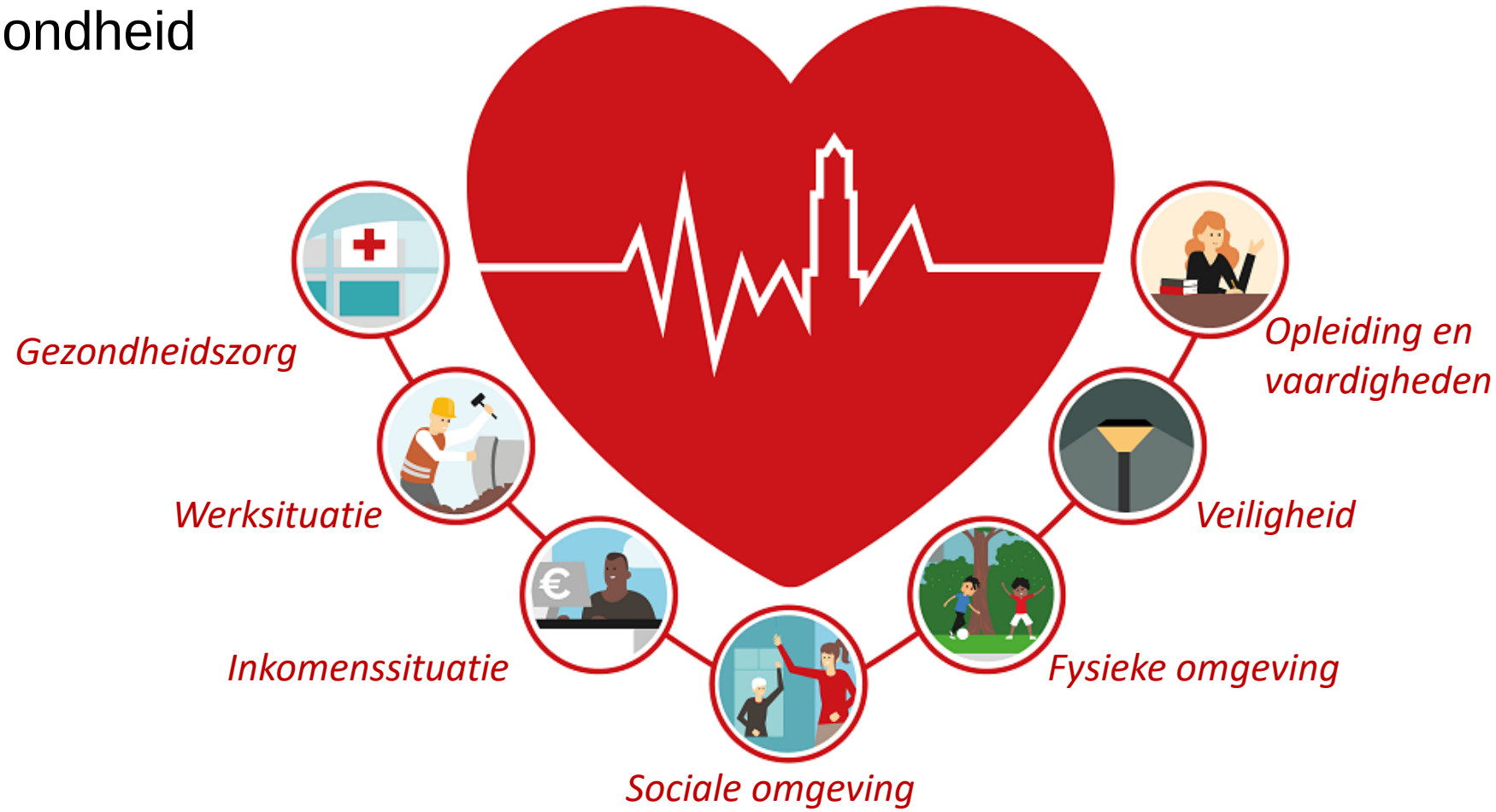

Gemeente Utrecht

www.volksgezondheidsmonitor.nl

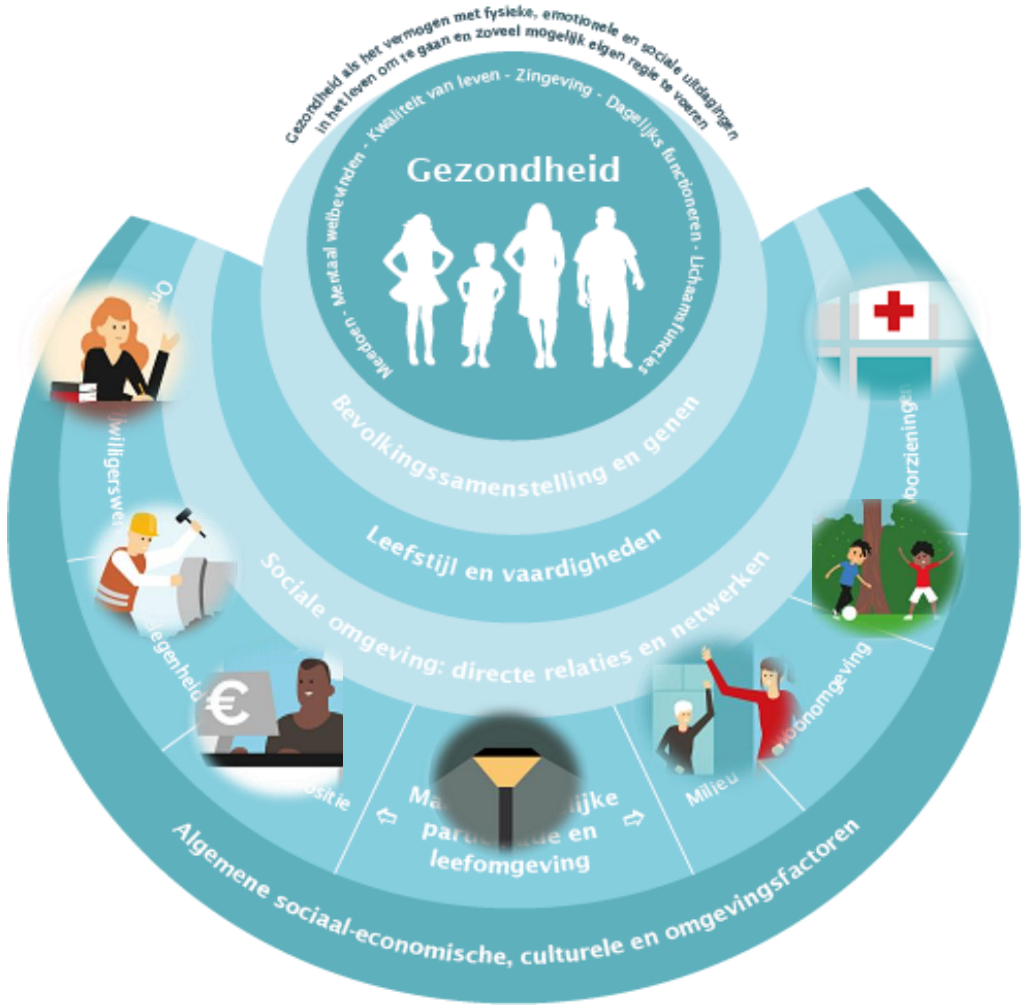
Verschillen in

- Gezondheid en leefstijl
- Onderliggende oorzaken van gezondheid en leefstijl
  = kansen op gezondheid

Gemeente Utrecht

Kansen op gezondheid

Gemeente Utrecht

Monitor Gezondheidsverschillen & kansengelijkheid

- Totaal 96 indicatoren voor gezondheid, leefstijl en onderliggende oorzaken
- Uitgesplitst naar geslacht, leeftijd, opleiding, rondkomen, migratieachtergrond en wijk
- Data 2018 of 2019, geen cijfers tijdens coronacrisis
- Volwassenen

Gemeente Utrecht

Structureel achterop

Utrechters die op *veel* uitkomsten achterblijven en steeds *verder* achterop raken:

- inwoners met basisonderwijs, lbo of vmbo
- inwoners die moeite hebben met rondkomen

Utrechters die op *veel* uitkomsten achterblijven:

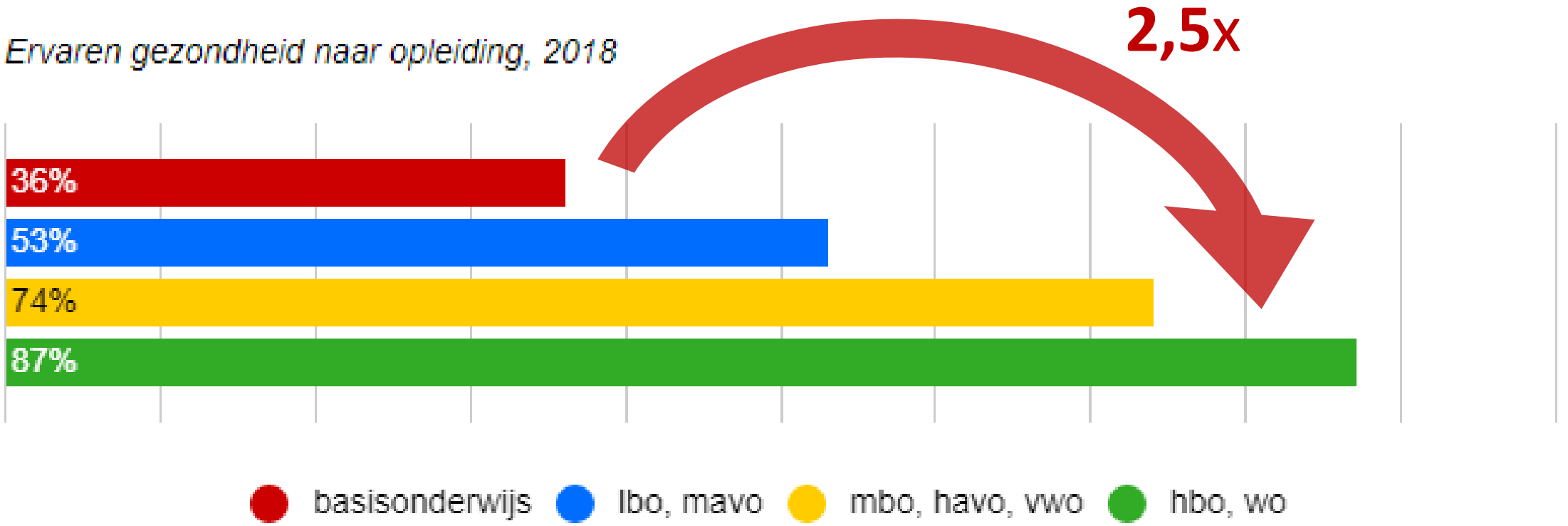
- inwoners van Overvecht en Zuidwest
- mensen met niet-westerse migratieachtergrond
- ouderen

Gemeente Utrecht

Grote verschillen gezondheid en leefstijl

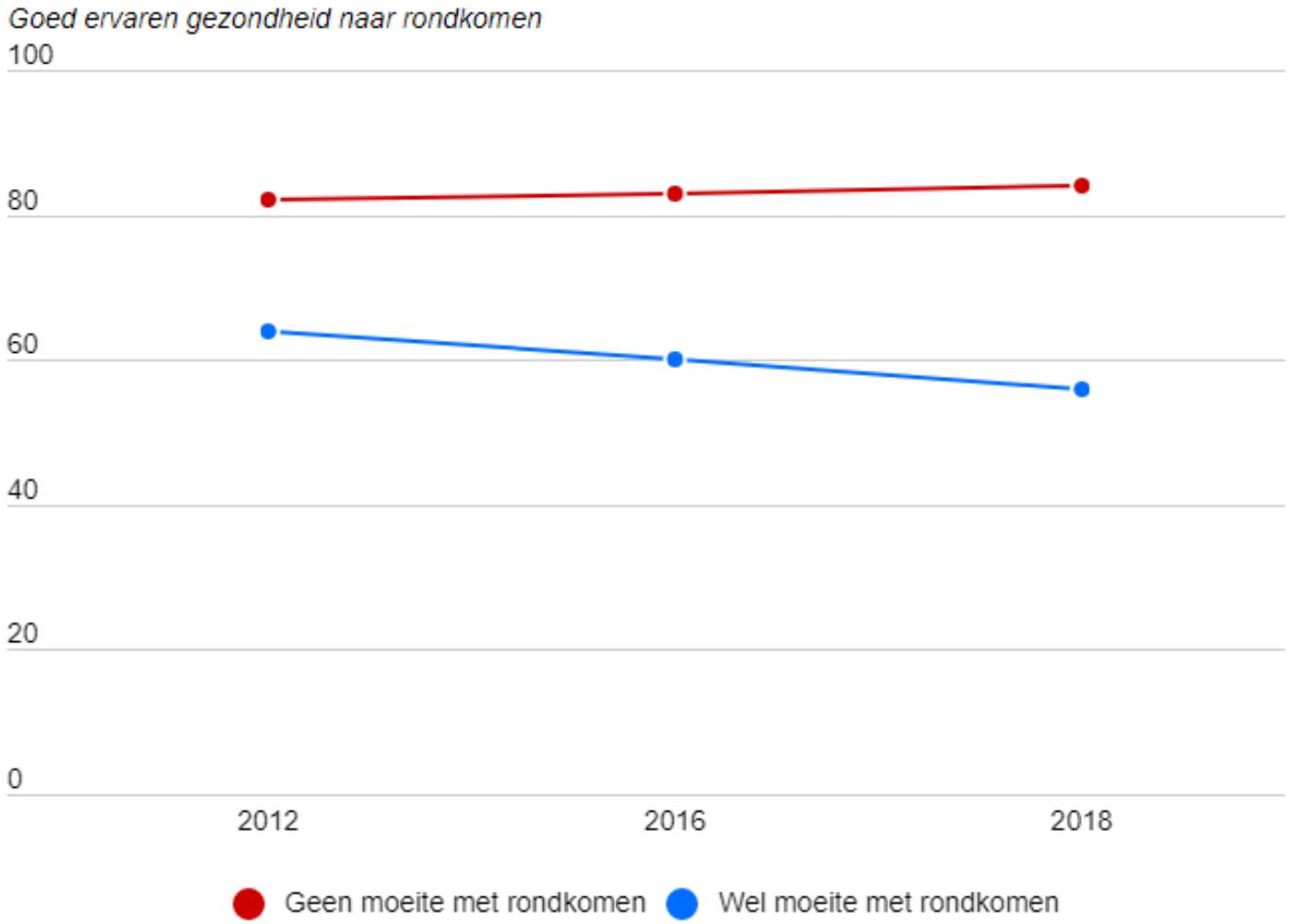
Ter illustratie

Gemeente Utrecht

Gezondheidsverschillen nemen toe,
alleen voor verschillen naar opleiding en rondkomen

Ter illustratie

Gemeente Utrecht

Welke groep heeft volgens u de grootste gezondheidsachterstand in Utrecht?

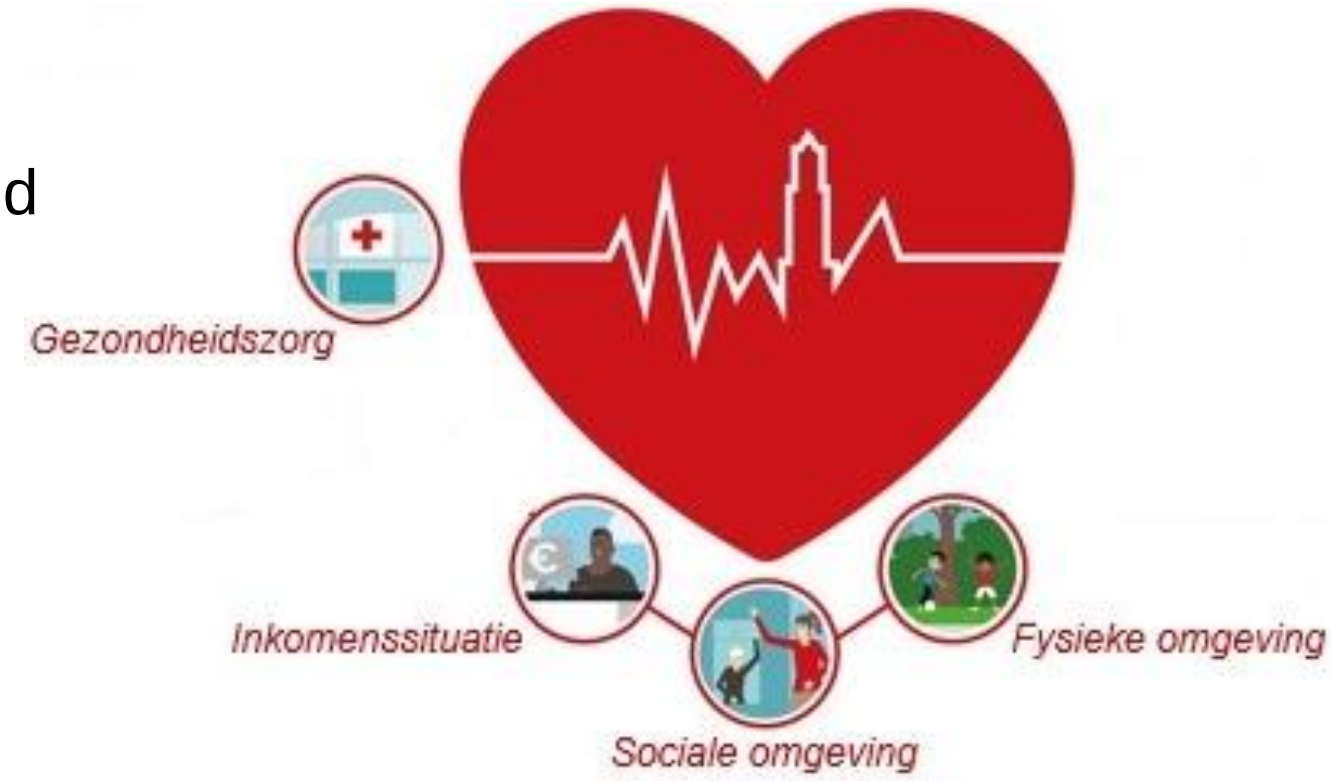

Kansengelijkheid neemt af

Toename van verschillen in:

- Inkomenssituatie
- Toegang tot gezondheidszorg
- Woonomstandigheden
- Sociale contacten en eenzaamheid

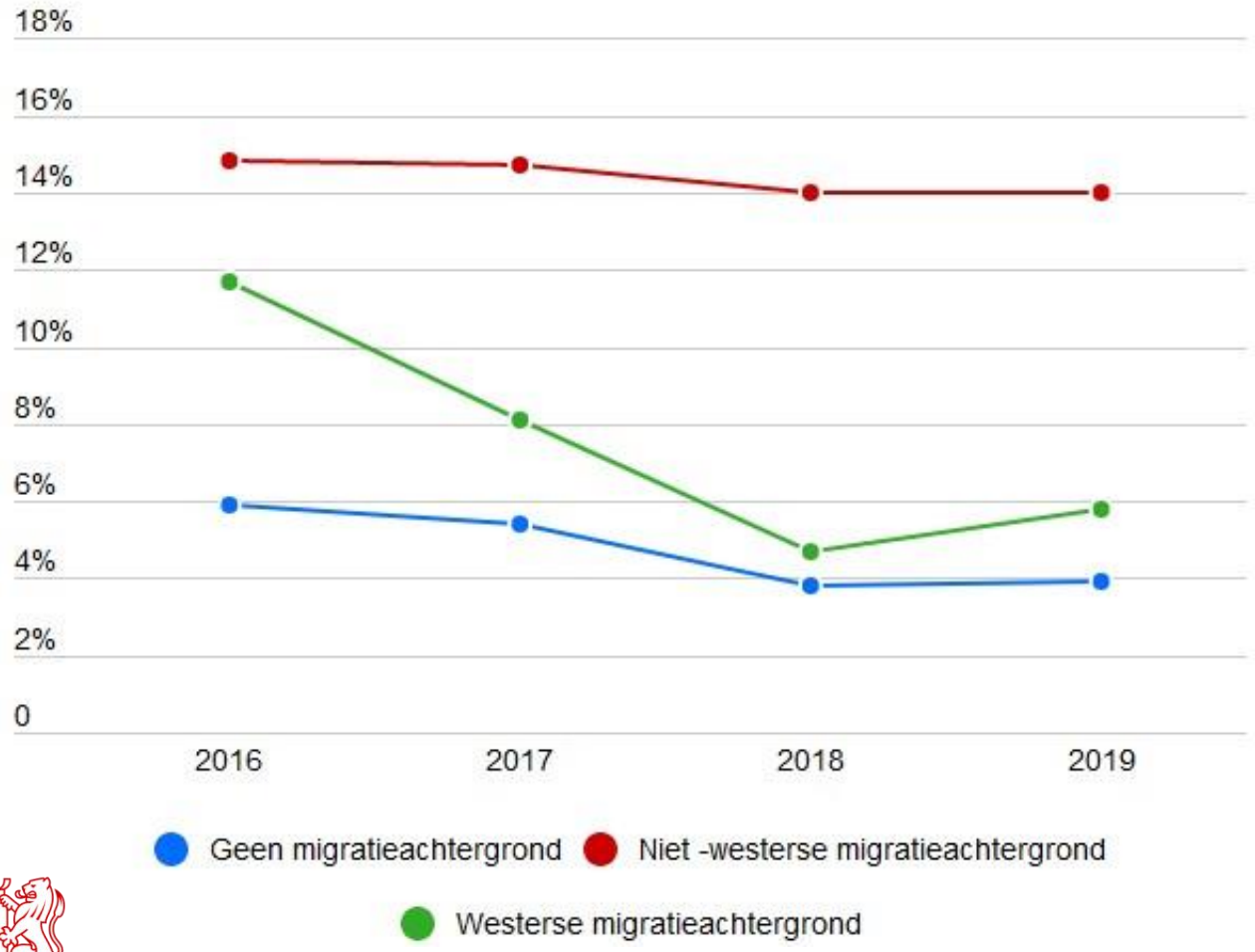
→ Coronacrisis vergroot verschillen

Gemeente Utrecht

Verschillen inkomenssituatie nemen toe

Problematische schulden naar migratieachtergrond

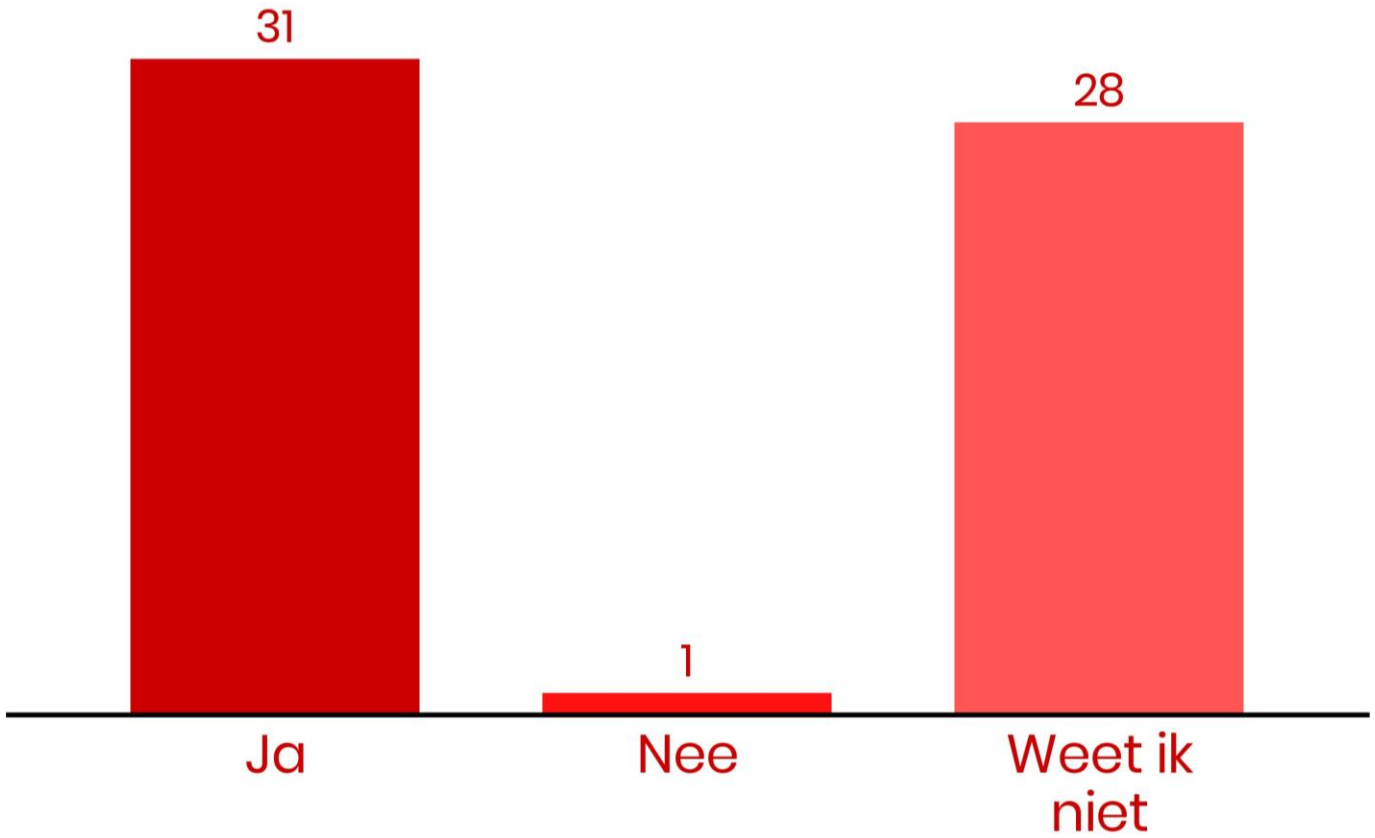

Ter illustratie

Gemeente Utrecht

Herkent u het beeld dat de verschillen in inkomenssituatie groter worden in Utrecht?

60

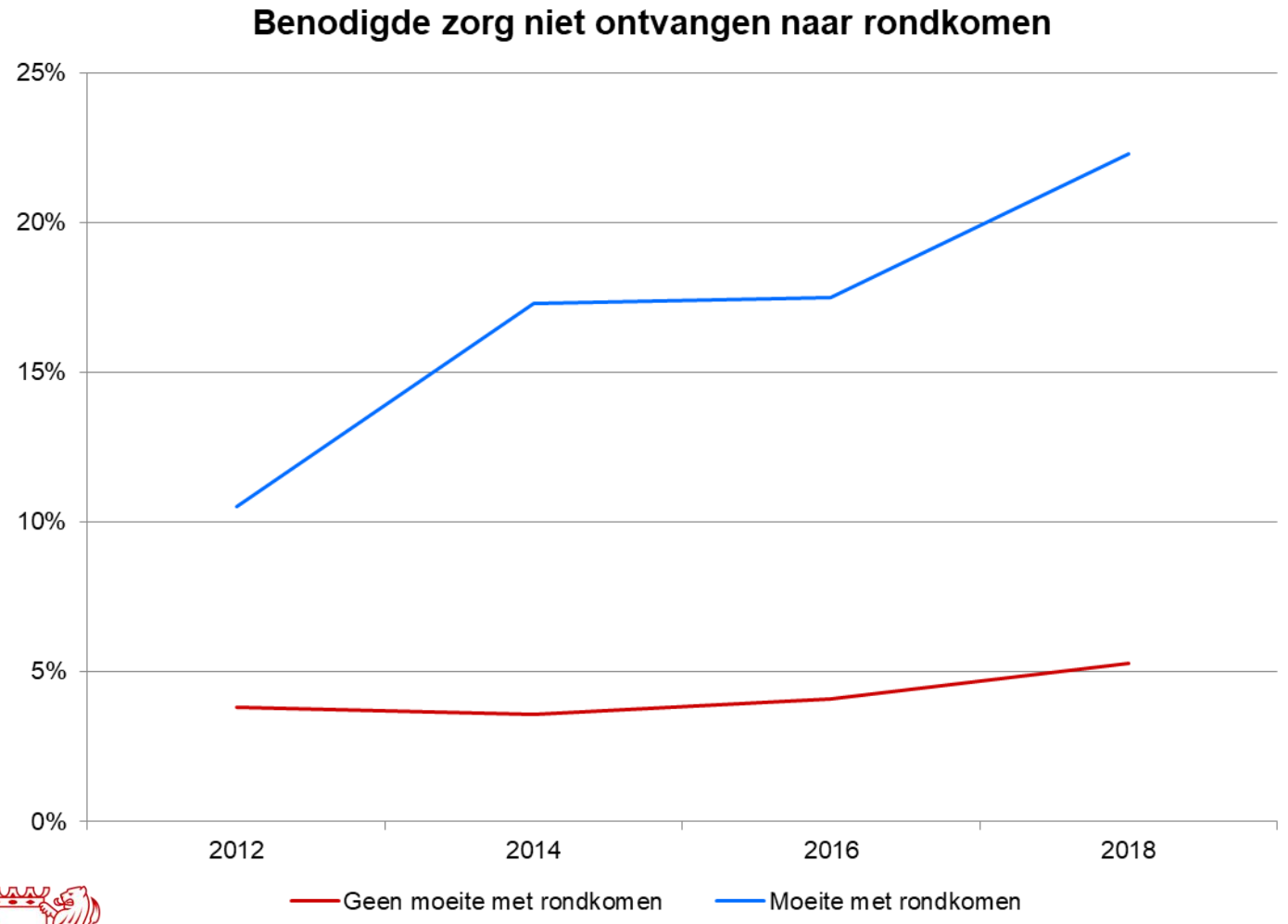
Waar ziet u aan dat verschillen in inkomenssituatie groter worden?

Meest genoemd in Mentimeter:

- Corona
- Meer mensen die niet kunnen rondkomen
- Meer zelfredzaamheid vereist / dienstverlening sluit niet aan
- Meer gebruik voedselbank
- Flexibilisering arbeidsmarkt
- Verlies van inkomen
- Rijken worden rijker

Gemeente Utrecht

Verschillen gezondheidszorg nemen toe

Ter illustratie

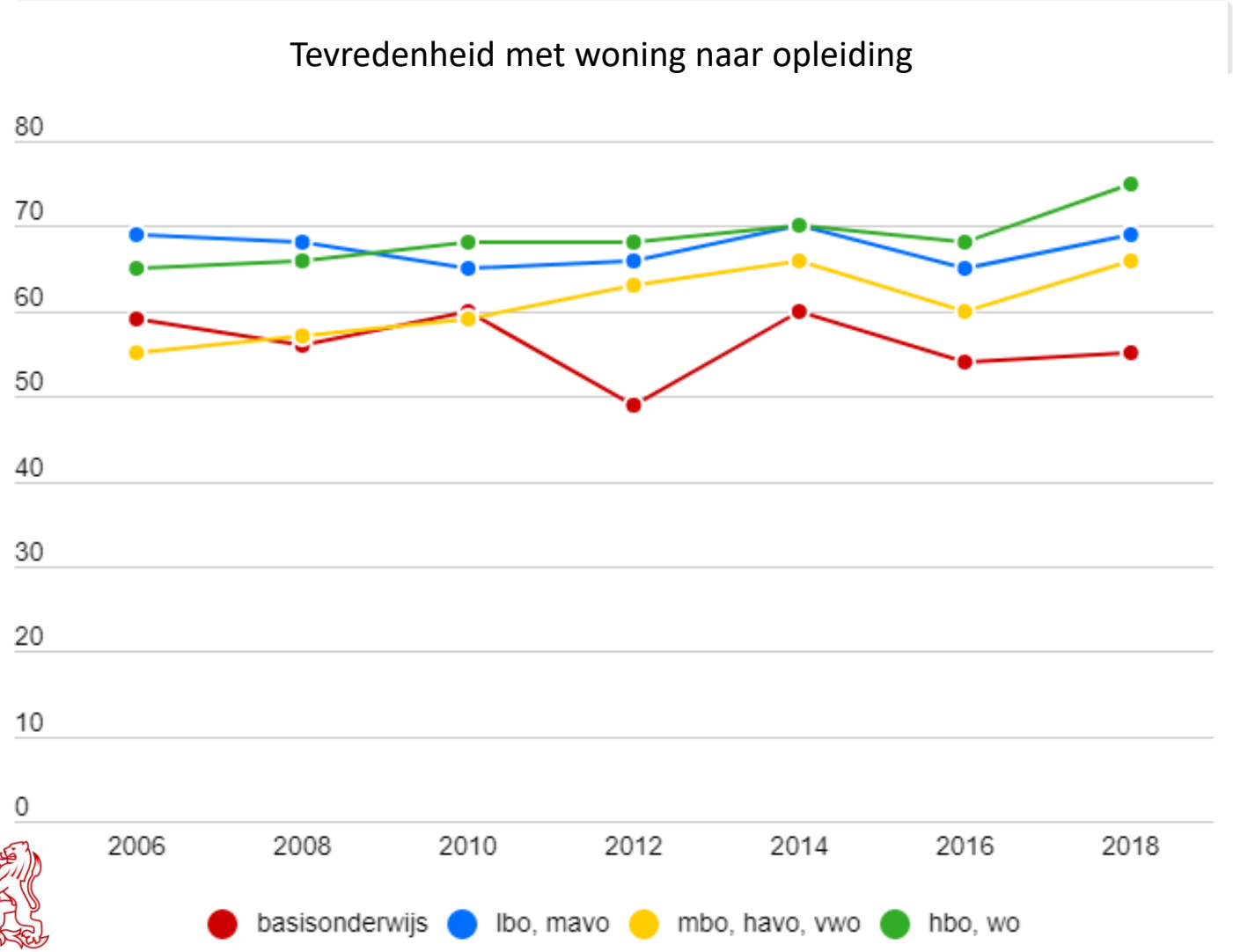
Gemeente Utrecht

Wat zijn volgens u redenen dat Utrechters zorg niet ontvangen?

Meest genoemde redenen in Mentimeter:

- Toegankelijkheid (de weg niet weten, kennis niet hebben)
- Kosten (eigen risico, verzekering)
- Wantrouwen
- Schaamte (over eigen situatie)
- Taalbarrière

Verschillen fysieke omgeving nemen toe:
woonomstandigheden

Ter illustratie

Gemeente Utrecht

Welke ongezonde situaties ziet u in Utrechtse woningen?

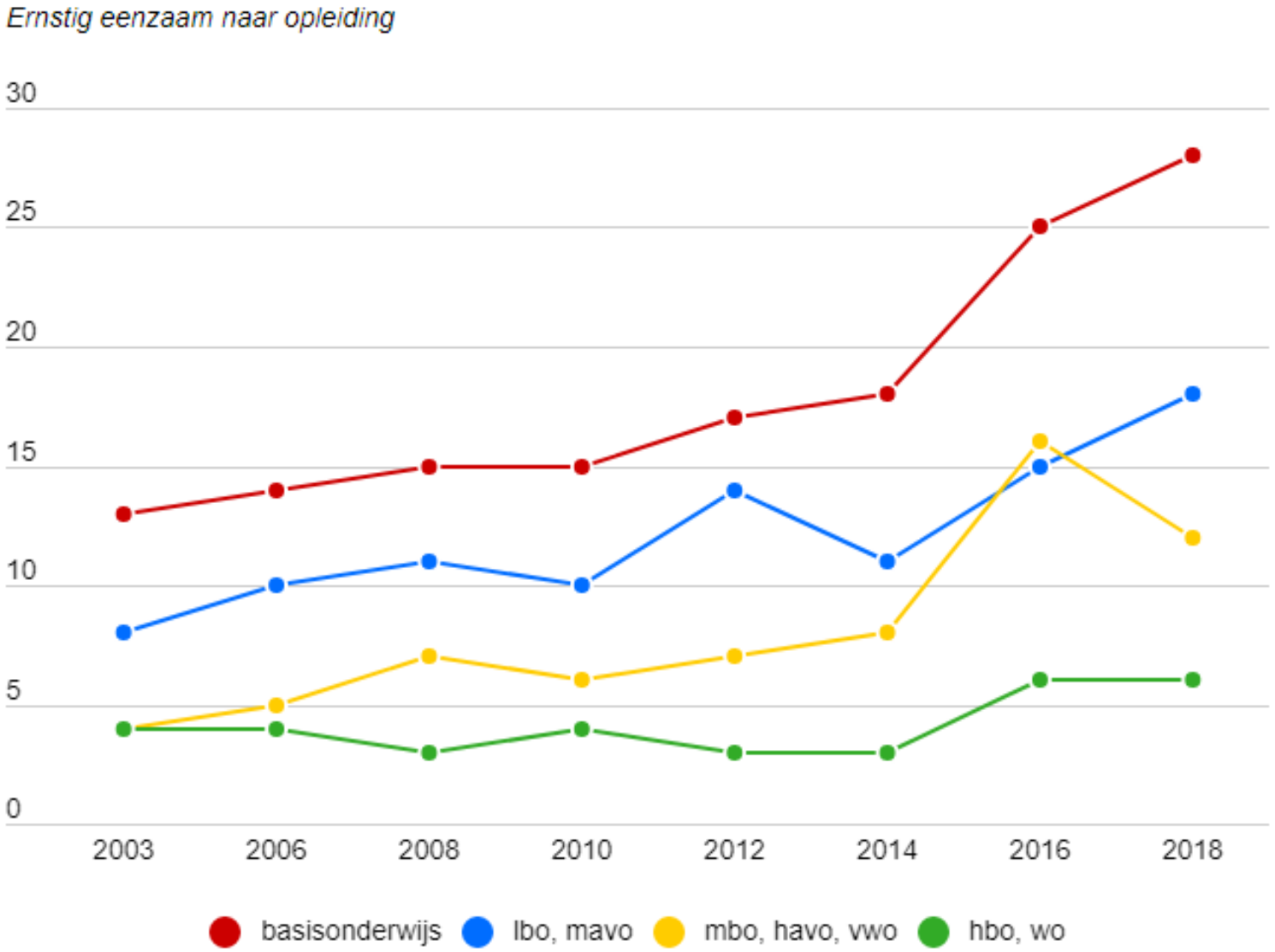
Meest genoemde situaties in Mentimeter:

- Te klein (te veel mensen in 1 woning)
- Geluidshinder (gehorige woningen)
- Schimmel (vochtproblemen)
- Onveiligheid (buurt)
- Ventilatie
- Geen buitenruimte

Welke Utrechters wonen volgens u (steeds) vaker in een slechte woning

Verschillen sociale omgeving nemen toe:
Contacten en eenzaamheid

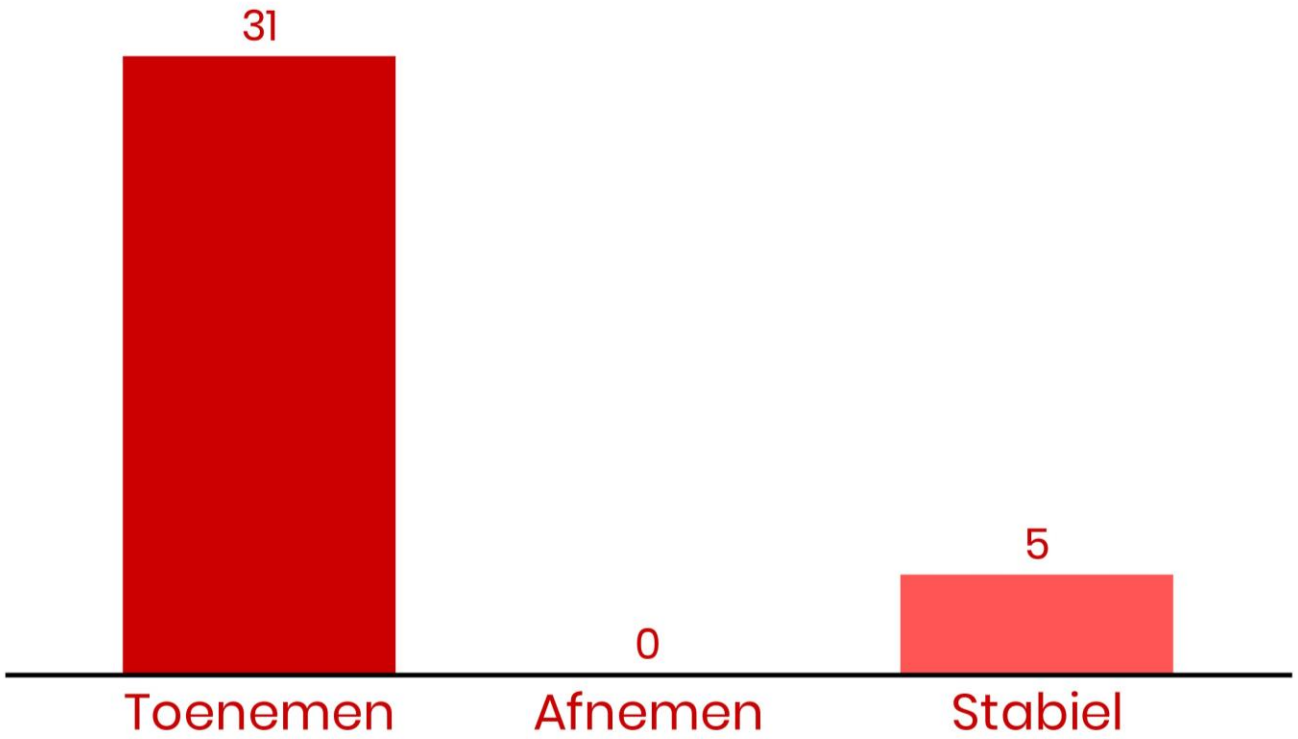

Ter illustratie

Gemeente Utrecht

Ziet u eenzaamheid in Utrecht toe- of afnemen?

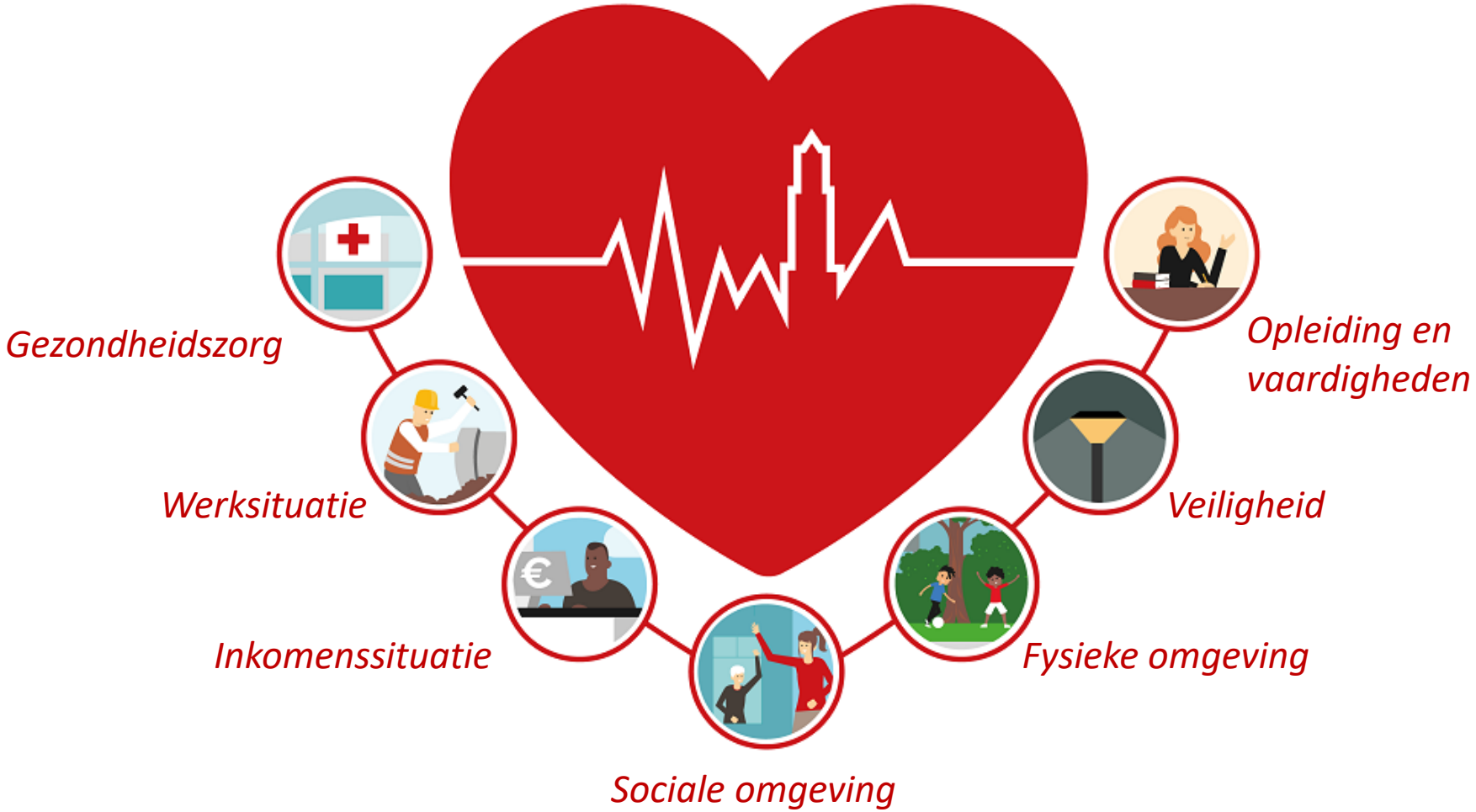
Waardoor hebben sommige Utrechters volgens u een minder uitgebreid sociaal netwerk met familie, vrienden of buren?

Meest genoemde redenen in Mentimeter:

- Taalbarrière
- Persoonlijkheid (minder sociale vaardigheden)
- Schaamte
- Individualisering samenleving

Gemeente Utrecht

Verschillen in kansen die groot blijven

Gemeente Utrecht

Hoe belangrijk vindt u de onderliggende oorzaken van gezondheidsverschillen?

Wat ontbreekt volgens u in deze beschrijving van verschillen in gezondheid en onderliggende oorzaken?

Meest genoemd in Mentimeter:

- Gezondheidsvaardigheden
- Taalvaardigheden
- Stress
- Culturele factoren
- Systemische analyse
- Intergenerationaliteit

Wat heeft u verrast?

Meerdere aanwezigen herkennen het beeld.

Als verrassing wordt o.a. genoemd:

- Dat opleiding en rondkomen zo bepalend zijn
- Dat de verschillen toenemen
- Dat met name kwantitatieve data is gebruikt

Wat te doen?

Gezondheidsachterstanden aanpakken door te focussen op

1. Utrechters die wat meer of anders nodig hebben om zich gezond te voelen:

- inwoners met basisonderwijs, lbo of vmbo,
- inwoners die moeite hebben met rondkomen

2. Verbeteren van gelijke kansen op vooral:

- Toegang tot gezondheidszorg
- Inkomenssituatie
- Woonomstandigheden
- Sociale contacten en eenzaamheid

Gemeente Utrecht

Deel 2: groepsdiscussie

Vragen

- Wat heb je als meest urgent meegenomen uit het eerste uur? Denk aan thema/doelgroep/anders.
- Wat is volgens jou nodig als je naar deze urgenties kijkt? Wat moeten we doen, veranderen?
- Welke rol kan jij of jouw organisatie hierin nemen? Wat heb jij of jouw organisatie nodig om dat ook daadwerkelijk te gaan doen?

Hoe verder?

- Input gebruiken we voor vervolg Utrechtse aanpak van gezondheidsverschillen
- Raadsinformatiebijeenkomst “Verkleinen gezondheidsverschillen”: aanscherpen & verbinden Utrechtse aanpak gezondheidsverschillen
- Speciale uitgave VMU ‘Eerste 1000 dagen’ verschijnt dit najaar
- UGP in najaar 2022

Informatie, vragen, opmerkingen?

- Lees de gehele monitor op: www.volksgezondheidsmonitor.nl
- Vragen, opmerkingen, suggesties over gezondheidsachterstanden: m.droomers@utrecht.nl
- Vragen, opmerkingen, suggesties over de volksgezondheidsmonitor: ilse.swinkels@utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Hoe gaat u weg?

15 juni 2021

Leon Noorlander | Annelies Acda

Gezondheidsverschillen verkleinen ‘na corona’

PHAROS
EXPERTISECENTRUM GEZONDHEIDSVERSCHILLEN

PLATFORM31
kennis van stad en regio

GEZOND IN ...
STIMULERINGSPROGRAMMA GIDS
LOKALE AANPAK GEZONDHEIDSACHTERSTANDEN

Vanavond

- Wie zijn wij
- Wat doet Pharos
- Onze uitgangspunten en werkwijze
- Denkrichtingen na corona
- Tips voor Utrecht

PHAROS WWW.GEZONDIN.NU PLATFORM31

PLATFORM31 kennis van stad en regio
PHAROS EXPERTISECENTRUM GEZONDHEIDSVERSCHILLEN
GEZOND IN ... STIMULERINGSPROGRAMMA GIDS LOKALE AANPAK GEZONDHEIDSACHTERSTANDEN

In Utrecht

- Kansengelijkheid in Nota en ‘Voor iedereen’ staat centraal
- Koplopergemeente: veel deskundigheid
- Task force Maatschappelijke effecten corona

en… PHAROS

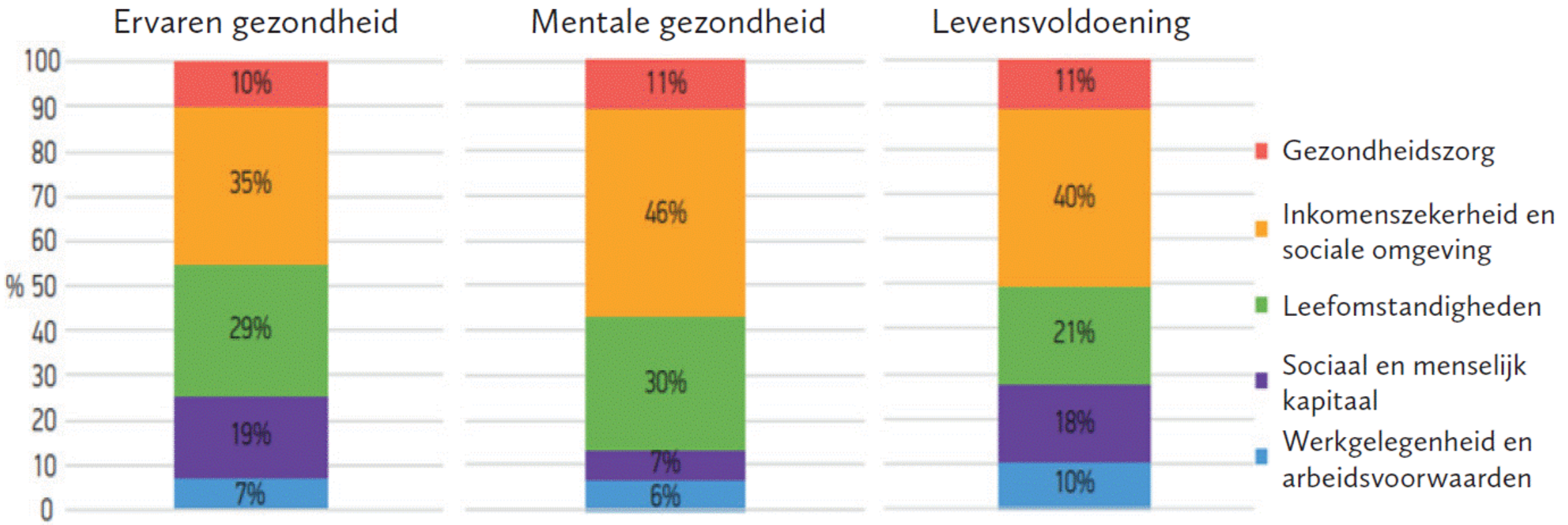
- Expert - Als expertisecentrum beheren en ontwikkelen we samenhangende en toegankelijke kennis, samen met wetenschap, praktijk, beleid en de mensen om wie het gaat.
- Aanjager – We zijn de aanjager in het verkleinen van gezondheidsverschillen in Nederland. Op basis van onze kennis en expertise nemen wij het initiatief tot het domeinoverstijgend aanpakken van die verschillen en het positief beïnvloeden van beschermende en risicofactoren.
- Gids - We geven richting en advies en zetten ons in voor alle organisaties uit praktijk, beleid, wetenschap en onderwijs bij het realiseren van hun ambitie om gezondheidsverschillen te verkleinen.
- Verbinder - We zijn actief in domeinoverstijgende netwerken en brengen organisaties bij elkaar die invloed hebben op gezondheid, preventie, ondersteuning en zorg.

PLATFORM31 kennis van stad en regio · PHAROS · GEZOND IN …

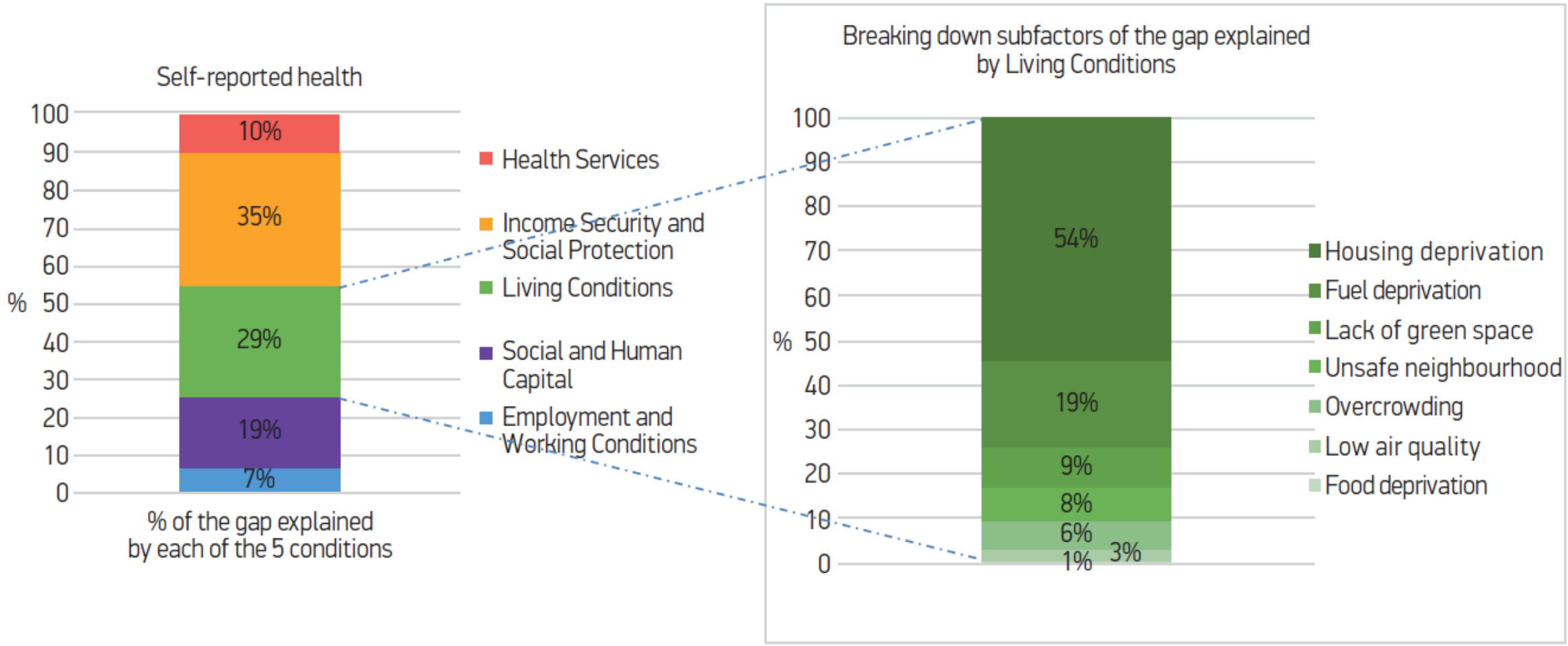
World Health Organisation

Vijf thema's die bijdragen aan gezondheidsverschillen, bij zelf gerapporteerde gezondheid, mentale gezondheid en tevredenheid in het leven, tussen hoge SES en lage SES

PLATFORM31 kennis van stad en regio
PHAROS EXPERTISECENTRUM GEZONDHEIDSVERSCHILLEN
GEZOND IN ... STIMULERINGSPROGRAMMA GGD'S LOKALE AANPAK GEZONDHEIDSACHTERSTANDEN

Fig. 0.12. Living Conditions' contribution to inequities in self-reported health (EU countries)

Source: authors' own compilation based on data extracted for the years 2003–2016 from the EQLS.

Waarvan krijgen mensen (chronische) stress?

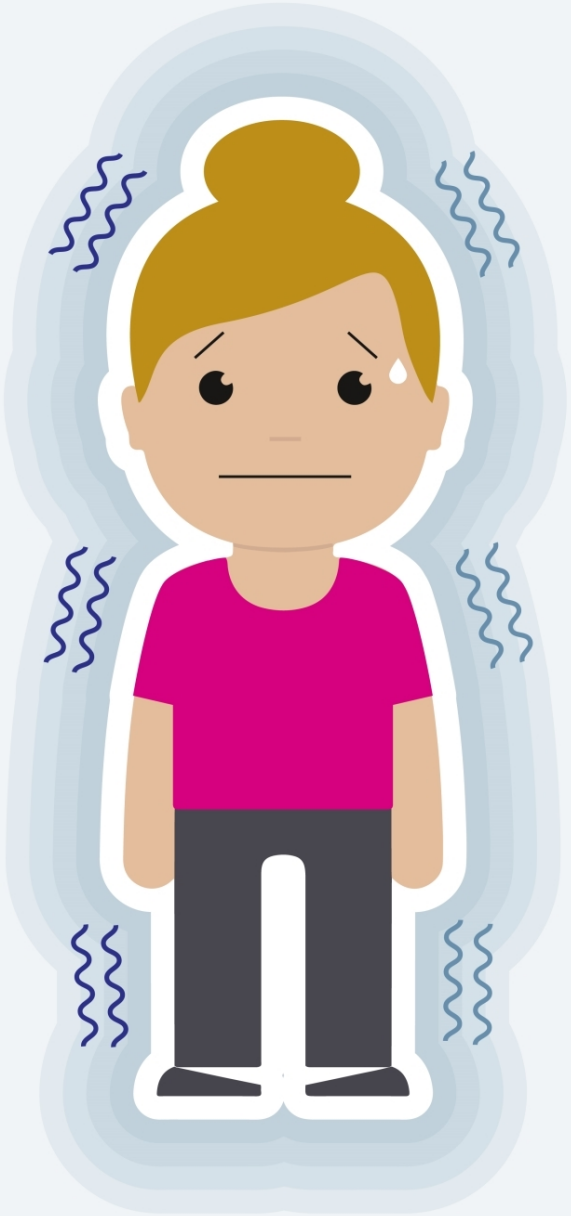

LEVENSGEBEURTENISSEN

Impact op lichaam en hersenen

Fysiek

- Hart- en vaatziekten
- Diabetes
- Obesitas
- Vroegtijdige veroudering (DNA verandert)
- Verminderde vruchtbaarheid
- Afweersysteem vermindert

Cognitief

- Concentratie problemen
- Minder goed geheugen
- Impulsief gedrag
- Moeite met plannen en organiseren
- Moeite met emoties reguleren

Mentaal

VERSLAVING

DEPRESSIE

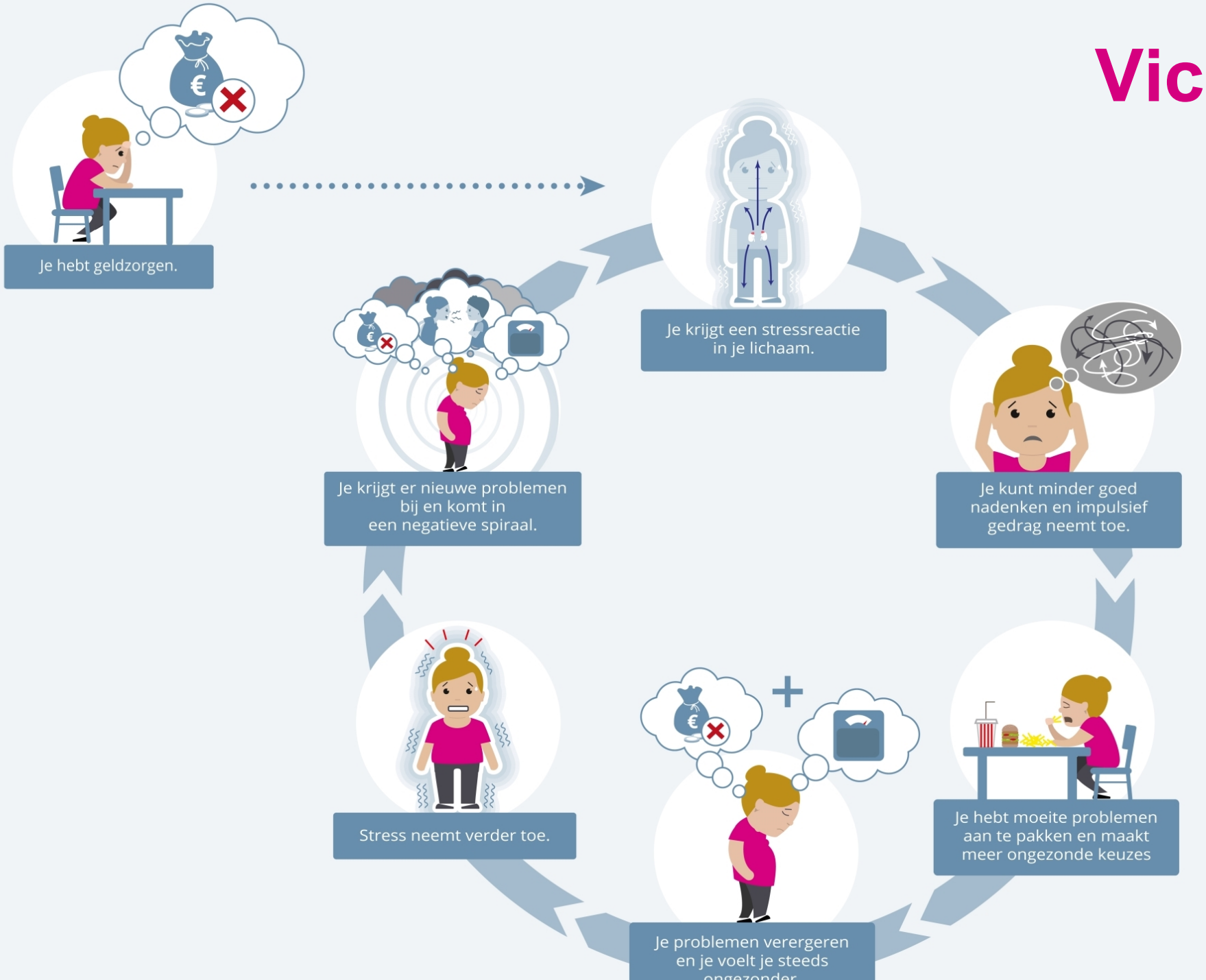

ANGST

ALZHEIMER

Vicieuze cirkel

Negen principes en tien denkrichtingen mbt corona

1. Zet in op (kortcyclische) monitoring van gezondheidsproblematiek
2. Versterk de sociale basisinfrastructuur – benut ook de culturele sector
3. Vergroot bestaanszekerheid
4. Benut het opgavegericht werken – stimuleer brede blik bij klantmanagers en in andere domeinen. Heb je als ‘responsieve overheid’ echt in beeld wat iedereen nodig heeft?
5. Geef voorrang aan kwetsbare groepen – wie zijn dit nu? En acteren ALLE domeinen hierop?
6. Ga voor kansengelijkheid in onderwijs en arbeid – anders werken en leren, wat betekent dit voor je inwoners? Nieuwe groepen kwetsbaren?
7. Geef extra aandacht aan mentale gezondheid – kijk daarbij vooral naar achterliggende factoren en relatie stress en gezondheid
8. Zorg voor toegankelijke informatie – en niet alleen over gezondheid.
9. Versterk digitalisering van ondersteuning - Belangrijk aandachtspunt is hoe ook laaggeletterden, praktisch opgeleiden en anderstaligen hiervan kunnen profiteren.
10. Investeer in draagvlak en onderling begrip - Heb oog voor mogelijke polarisering en ga in gesprek met verschillende groepen mensen in de wijk. Bied perspectief door te laten zien wat er met hun input is gedaan, waar aan gewerkt wordt en welke mogelijkheden er zijn.

Onze vragen en tips voor de gemeente Utrecht

- Domeinoverstijgend werken
- Differentiëren – kansengelijkheid stimuleren
- Samenwerken met de mensen om wie het gaat
- Kortcyclische monitoring
- Draagvlak en onderling begrip – met partners

INWONERS

- Hoe bottom up werk je echt als responsieve overheid?
- Heb aandacht voor tegengaan polarisering, luister en handel
- Toegankelijke taal, meer en toegankelijk digitaal. Gemeentebreed.

BELEID

- Kansengelijkheid – zijn ALLE domeinen aangehaakt? Vindt differentiatie plaats bij alle beleidsafdelingen? Zet langdurig gemeentebreed in op (oude en nieuwe) kwetsbare inwoners. Dat betekent andere keuzes maken
- Mentale gezondheid en stress als focus: oog voor onderliggende factoren

STAD / ORGANISATIE

- Investeer in sociale basisinfrastructuur – gebruik andere sectoren als cultuur
- Opgave gezondheidsverschillen is groot, ook zonder corona. Betrek zo veel mogelijk partners. Kijk buiten eigen organisatie en start beweging.

PLATFORM31 kennis van stad en regio
PHAROS EXPERTISECENTRUM GEZONDHEIDSVERSCHILLEN
GEZOND IN ... STIMULERINGSPROGRAMMA GIDS LOKALE AANPAK GEZONDHEIDSACHTERSTANDEN

Pharos heeft op RIB ‘verkleinen gezondheidsverschillen’ verwezen naar enkele publicaties:

https://www.pharos.nl/gezondheidsverschillen-duurzaam-aanpakken/ - Negen principes om gezondheidsverschillen duurzaam aan te pakken
https://www.pharos.nl/infosheets/chronische-toxische-stress-en-gezondheid/ - De publicatie over leven met ongezonde stress
https://www.gezondin.nu/kennisbank/denkrichtingen-corona-geef-voorrang-aan-kwetsbare-groepen/ - Denkrichtingen voor gemeenten in tijden van corona.

Raadsinformatiebijeenkomst

Dossiernummer	1873
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	15 juni 2021
Agendapunt	1.1
Omschrijving	Raadsbrief Tweede voortgangsrapportage gezondheid voor iedereen
ID	1997
Behandelend ambtenaar	M. Droomers
Telefoon	14030
E-mail	m.droomers@utrecht.nl
Datum collegebesluit	27 april 2021
Thema	
Portefeuillehouder	Wethouder Eerenberg
Beleidsveld	Volksgezondheid
Referendabel	
Raadsadviseur (lijst)	Eveline Hamelink/Jeugd en jeugdzorg, Maatschappelijke ondersteuning, Volksgezondheid, Welzijn, Werk&inkomen/06-39276727

Geagendeerd	Vergaderdatum
Raadsinformatiebijeenkomst	15 juni 2021

Voorgesteld besluit

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	M. Droomers & R. Gunst	**Datum**	30 april 2021
Doorkiesnummer	14030	**Kenmerk**	8764679
E-mail	m.droomers@utrecht.nl / renee.gunst@utrecht.nl	**Onderwerp**	Voortgangsrapportage 'Gezondheid voor iedereen' incl. M204 & T477 en M320 & T475
Bijlage(n)	1	**Beleidsveld**	Volksgezondheid

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u de tweede voortgangsrapportage aan van het Volksgezondheidsbeleid 2019-2023 'Gezondheid voor iedereen'. Deze jaarlijkse rapportage is u toegezegd tijdens de behandeling van de nota op 17 oktober 2019. We werken samen aan voortgang van deze gemeentebrede nota met inwoners, professionals en vrijwilligers van maatschappelijke partners, ondernemers en kennisinstellingen in Utrecht. Dit doen we omdat gezondheid wordt bepaald door vele factoren, ook buiten het domein van gezondheid en zorg. Dit uitgangspunt, dat iedereen een bijdrage levert aan gezondheid, is vervlochten in al het werk en ziet u terug in de inzet van afgelopen jaar.

De eerste voortgangsrapportage is gepubliceerd in juli 2020 en gaf een volledig zicht op de voortgang van alle peerpunten uit de nota. In deze tweede voortgangsrapportage kiezen we ervoor om een aantal *highlights* te benoemen; we geven daarmee geen uitputtend overzicht van alle ontwikkelingen. De rapportage bestaat uit verschillende onderdelen 1) het vraagstuk waar we met elkaar voor staan: de huidige situatie van gezondheidsverschillen in Utrecht en 2) zicht op de inzet van afgelopen jaar vanuit de nota, waarmee we werken aan gezondheid voor iedereen en ook aan het verkleinen van de gezondheidsverschillen. Deze voortgangsrapportage geeft daarmee tevens antwoord op respectievelijk toezegging 477[1] en motie 204. U kunt van ons verwachten dat we voortaan op deze manier in relevante beleidsstukken laten zien hoe we oog hebben voor verschillen tussen doelgroepen en /of wijken en hoe we ongelijk investeren om gezondheidsverschillen te verkleinen dan wel kansengelijkheid te vergroten.

[1] : "De wethouder zegt toe de raad in Q1 2021 per brief te informeren over de gezondheidsmonitor waarin ook een analyse over de gezondheidsverschillen is opgenomen inclusief een analyse over het wegwerken van deze verschillen." Commissie Mens & Samenleving, november 2020.

De voortgangsrapportage 2021 bestaat uit:

Bijlage 1: De Volksgezondheidsmonitor Utrecht (VMU) speciale uitgave over gezondheidsverschillen en kansengelijkheid (klik op de link voor deze bijlage).	Beschrijft de verschillen in gezondheid en de onderliggende oorzaken naar leeftijd, geslacht, moeite met rondkomen, opleidingsniveau, migratieachtergrond en wijken. Deze informatie geeft inzicht in waar we staan en wat we te doen hebben. En daarmee aangrijpingspunten voor het wegwerken van de verschillen (T477).
Bijlage 2: Voortgang op de nota 'Gezondheid voor iedereen' (bijgevoegd).	Een overzicht van *highlights* van de inzet vanuit de speerpunten uit de nota. De inzet op het verkleinen van gezondheidsverschillen wordt extra uitgelicht. (M204). Een update over de inzet op innovatie (M320).
Twee filmpjes ter illustratie van de speerpunten Gezond rondkomen en Gezonde leefomgeving (zie bijlage 2: voortgang op de nota 'Gezondheid voor iedereen').	Gezond rondkomen: Een ervaringsdeskundige, huisarts en beleidsmedewerker vertellen over het belang van aandacht voor financiële problemen. De relatie tussen geldzorgen en gezondheid staat centraal. Gezonde leefomgeving: Een gezonde inrichting van de omgeving draagt bij aan een goede gezondheid. Drie voorbeelden worden toegelicht: 1. de *dancegroun*d in Kanaleneiland, 2. het Moreelse Park, en 3. de basisschool in de wijk Haarrijn.

Unieke monitor over gezondheidsverschillen en kansengelijkheid
Deze VMU speciale uitgave beschrijft verschillen in gezondheid, leefstijl en onderliggende oorzaken van ongezondheid naar geslacht, leeftijd, opleiding, rondkomen, migratieachtergrond en wijk. Het is voor het eerst in Utrecht, maar ook in Nederland, dat dit zo uitgebreid is beschreven. Niet alleen de verschillen in gezondheid, maar ook verschillen in onderliggende oorzaken van (on)gezondheid en de ontwikkelingen hierin tot nu toe zijn beschreven. Deze informatie biedt belangrijke aangrijpingspunten voor de Utrechtse aanpak van gezondheidsverschillen en kansengelijkheid. Wij zullen deze informatie dan ook actief delen met onze partners in de stad en anderen met wie we hieraan samenwerken. Zo maken we samen stappen naar meer gelijke kansen op gezondheid.

Belangrijkste conclusies
De cijfers geven inzicht in welke Utrechters iets anders, meer of extra nodig hebben voor gelijke kansen op een goede gezondheid. Utrechters met een opleidingsniveau basisonderwijs, lbo of mavo, inwoners van Overvecht en Zuidwest, inwoners die moeite hebben met rondkomen, met een niet-westerse migratieachtergrond en ouderen hebben vaker gezondheidsproblemen, een ongezonde leefstijl of een achterstand als het gaat om de onderliggende oorzaken van ongezondheid, zoals financiële problemen of ongunstige woonomstandigheden. De afgelopen jaren werd vooral de achterstand van Utrechters met een lager opleidingsniveau en de groep die moeite heeft met rondkomen groter.

Corona zorgt voor grotere verschillen
De verschillen zijn tijdens de coronapandemie waarschijnlijk alleen maar groter geworden doordat de hierboven genoemde risicogroepen harder geraakt worden. Corona vergroot bestaande verschillen in gezondheid, gezondheidszorg, werkloosheid, woonomstandigheden en leefomgeving, sociale veiligheid en sociale contacten en eenzaamheid. Er zijn ook nieuwe risicogroepen ontstaan, zoals

jongeren en jongvolwassenen en mensen die minder digitale middelen of vaardigheden hebben. De urgentie van een gedegen en gefocuste aanpak van gezondheidsverschillen en kansengelijkheid is hiermee alleen maar gegroeid.

Uitnodiging bijeenkomst gezondheidsverschillen
Deze voortgangsrapportage is een basis om met u en partners in de stad in een gezamenlijke sessie te leren op de aanpak voor gezondheidswinst voor iedereen, om dit vervolgens ook te verbeteren. We nodigen u dan ook van harte uit om op 1 juni deel te nemen aan dit stadsbrede gesprek over gezondheidsverschillen en kansengelijkheid in Utrecht. Tijdens de bijeenkomst presenteren de epidemiologen van Volksgezondheid de VMU speciale uitgave over gezondheidsverschillen en kansengelijkheid. Om vervolgens met u, en met professionals en bewoners in de stad, uit te wisselen of de resultaten herkenbaar zijn, wat urgent is, wat we nu al doen en wat nog mist om gezondheidsverschillen te verkleinen. Aan deze bijeenkomst nemen diverse partners uit de stad deel, denk aan zorgpartners, partners die werken rondom de schuldenaanpak of aan het mogelijk maken van sport voor iedereen.

Het samen werken aan gezondheidswinst is in deze tijd belangrijker dan ooit. Deze urgentie wordt breed gedeeld. Dit blijkt onder andere uit het recent verschenen rapport met oproep van de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving voor een intersectoraal beleid met een looptijd van minimaal 15 jaar. Dit rapport onderstreept het belang van het voortzetten van onze aanpak met de nota ‘Gezondheid voor iedereen’.

We hopen u 1 juni te zien om hierover verder in gesprek te gaan.

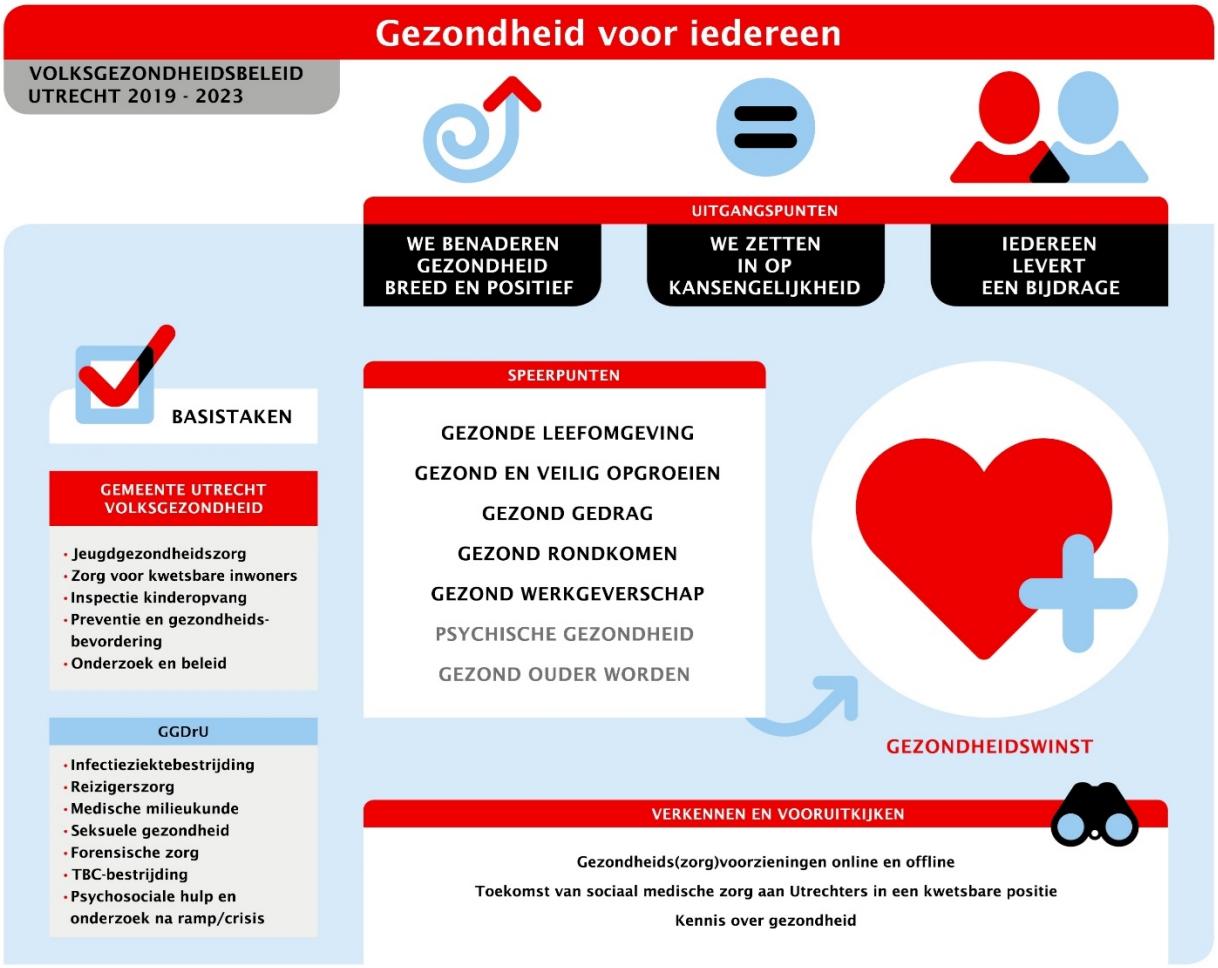
Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Voortgang op de nota 'Gezondheid voor iedereen'

Met het Volksgezondheidsbeleid 2019 - 2023 'Gezondheid voor iedereen' zetten we in op gezondheidswinst voor iedereen. In de nota 'Gezondheid voor iedereen' ligt de focus op zeven speerpunten. Een van de uitgangspunten van de nota is 'we zetten in op kansengelijkheid'. We werken hieraan door extra te investeren in Utrechters die iets meer, extra's of anders nodig hebben om zich gezond te voelen. Niet voor ieder hetzelfde, maar voor ieder het zijne. Dit doen we gemeentebreed en samen met partners in de stad, volgens een van onze andere uitgangspunten; 'iedereen levert een bijdrage'.

In dit overzicht is de inzet weergegeven naar de zeven speerpunten van de nota 'Gezondheid voor iedereen'. Specifiek wordt de inzet op het verkleinen van gezondheidsverschillen uitgelicht, waarmee we tevens een antwoord geven op motie 204. Ook bevat de rapportage de voortgang op innovatie, vallend onder het verkennende thema 'gezondheidsvoorzieningen online/offline', waarmee we antwoord geven op motie 320.

Figuur 1: Samenvatting 'Gezondheid voor iedereen'

Invloed corona

De uitbraak van het coronavirus heeft wereldwijd en in Utrecht een grote impact op de gezondheid en het welzijn van mensen. Directe effecten van coronabesmettingen zijn o.a. vermoeidheid, benauwdheid en hoofdpijn. Maar ook de coronamaatregelen hebben impact op gezondheid en welbevinden, zoals verlies van werk en inkomen, toename in angst en depressiviteit, en een toename in eenzaamheid en sociale isolatie. Verschillende studies en rapportages geven aan dat met name groepen in kwetsbare situaties hard worden geraakt als het gaat om fysieke en mentale gezondheid.

Het betreft vooral mensen die al gezondheidsachterstanden hebben, zoals mensen met een lager opleidingsniveau, mensen die moeite hebben met rondkomen en mensen met beperkte gezondheids- of taalvaardigheden. Hierdoor worden bestaande gezondheidsverschillen naar verwachting groter. Daarnaast zien we ook nieuwe groepen die door het coronavirus en de maatregelen problemen krijgen met hun gezondheid en welzijn, zoals Utrechtse jongeren en jongvolwassenen, zzp'ers en mensen met flexcontracten. In de VMU speciale uitgave over gezondheidsverschillen en kansengelijkheid leest u over deze recente ontwikkelingen. De inspanningen zijn erop gericht om de nadelige gevolgen door corona zoveel als mogelijk te beperken, zoals ook aangegeven in de (twee)wekelijkse coronaraadsbrieven. De impact van corona op gezondheid en gezondheidsverschillen vergroot onze opgave om gezondheidswinst voor iedereen te boeken en de verschillen te verkleinen.

Inzet vanuit de speerpunten
Hieronder zijn per speerpunt de *highlights* van de inzet in het afgelopen jaar benoemd, met hyperlinks naar meer informatie. Er is specifiek inzichtelijk gemaakt op welke manier we ongelijk investeren op de speerpunten, met als doel dat de meeste gezondheidswinst wordt geboekt door diegenen die dat het meeste nodig hebben. We zetten in op gelijke kansen op de best mogelijke gezondheid voor alle Utrechters door maatwerk te leveren en te doen wat past bij wat de specifieke groepen nodig hebben. Dit betekent dat we zowel inzetten op gezondheidswinst voor alle Utrechters, als ongelijk investeren om de meeste winst te boeken voor diegenen die dat het meeste nodig hebben (Motie 204, Raadsvergadering Kaderbrief juli 2020).

Gezonde leefomgeving
Het speerpunt Gezonde leefomgeving verbindt maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen. Door kennis en expertise over gezondheid mee te nemen in intentiedocumenten, stedenbouwkundige programma's van eisen, bouwenveloppen, bestemmingsplannen, omgevingsvisies en tenders wordt concreet invulling gegeven aan gezond stedelijk leven voor iedereen. Afgelopen jaar is o.a. gewerkt aan:

- Het doorrekenen van alle maatregelen in het luchtmaatregelenpakket naar het effect op gezondheid. Op basis van kosteneffectiviteit in relatie tot gezondheidswinst is het maatregelenpakket opgesteld.
- De uitbreiding van huisartsenpraktijk Weerdsingel, doordat het gezondheidsbelang hiervan inzichtelijk is gemaakt.
- De ontwikkeling van twee studententorens 'High Five' op het Utrecht Science Park. De gehele plint – het deel van het gebouw op de begane grond - is samen met de doelgroep ingericht. Deze plint biedt ruimte voor ontmoeting, beweging en ontspanning.
- Het voorbereiden van meer ruimte voor lopen, fietsen, groen, voorzieningen in de Omgevingsvisie Binnenstad.

Gelijke kansen op gezondheid
Voor verschillende wijken en doelgroepen zetten we iets meer, extra's of anders in zodat iedereen in Utrecht van een gezonde leefomgeving kan genieten en profiteren. Het afstandscriterium is een voorbeeld van een maatregel om de gezondheid van alle kinderen en jongeren in Utrecht te beschermen, omdat zij extra gevoelig zijn voor gezondheidsschade door luchtverontreiniging. Het afstandscriterium bepaalt dat nieuwe gebouwen voor kinderen en jongeren, zoals scholen of kinderdagverblijven alleen worden gebouwd waar de luchtkwaliteit goed genoeg is. Dat is dus op een bepaalde afstand van drukke wegen en snelwegen. De scholen in Haarrijn, Groenewoud, Merwedekanaalzone, Beurskwartier en aan de Passiebloemweg en de Internationale School worden daarom gebouwd op plekken in de wijk ver weg genoeg van drukke wegen en snelwegen.
Speciaal voor senioren worden de nieuwe woningen bestemd boven het nog te bouwen gezondheidscentrum op de Marco Pololaan, zodat zij dichtbij gezondheidsvoorzieningen kunnen wonen met een mooi groen uitzicht. Voor gezinnen die moeten rondkomen van een laag inkomen worden woningen bestemd, juist op de gezonde, groene plekken in de stad waar wordt gebouwd. Op

gezonde plekken verder weg van drukke wegen en met groen in de buurt wordt geadviseerd grotere sociale huurwoningen te bouwen, het liefst op de begane grond, voor gezinnen met kinderen. Zie het filmpje over dit speerpunt voor een uitgebreide toelichting van inzet afgelopen jaar op drie verschillende projecten.

Filmpje 1: Gezonde leefomgeving

Gezond en veilig opgroeien

We willen gezinnen tijdig passende en samenhangende hulp en ondersteuning bieden, met als doel problemen te voorkomen en te voorkomen dat kleine problemen uitgroeien tot grote problemen. Er is afgelopen jaar ingezet op o.a.:

- Het hoog houden van de vaccinatiegraad van het Rijksvaccinatieprogramma.
- Het vroegtijdig bespreekbaar maken van opvoedvragen voor en door ouders en kinderen met de Collectieve Aanpak. Voorbeeld hiervan zijn de veel bezochte webinars met onderwerpen als 'praten met je tiener – in en uit de lockdown' en 'ik ben twee en ik zeg nee'.
- De ouderschapscursus vanuit Ouders Inc die met twee jaar is verlengd. Dit is een gratis cursus voor alle jonge ouders in Utrecht.

Gelijke kansen op gezondheid

Veel inzet is gericht op het bieden van gelijke kansen op gezondheid. Er wordt extra ingezet op kinderen en jongeren die in een bepaalde kwetsbare situatie zitten, maar er worden ook dingen anders gedaan voor alle kinderen of jongeren in Utrecht, omdat hun gezondheid extra kwetsbaar is ten opzichte van die van volwassenen. Een voorbeeld van een algemene voorziening die aangepast is voor kinderen en jongeren die wat meer nodig hebben, is de wijknormering die wordt gehanteerd door de Jeugdgezondheidszorg (JGZ). Dit betekent dat er meer inzet van de jeugdarts en jeugdverpleegkundige wordt georganiseerd in Zuidwest, Overvecht en Noordwest, wijken waar veel kinderen wonen in een kwetsbare situatie, bijvoorbeeld met een taalachterstand.
De inzet op een Kansrijke Start is gericht op (aanstaande) gezinnen in een kwetsbare situatie. Het programma Nu Niet Zwanger biedt zeer kwetsbare mensen regie op hun kinderwens door persoonlijke begeleiding. Hiermee kunnen onbedoelde zwangerschappen voorkomen worden. Ook hier is extra inzet op in de wijk Overvecht. De stedelijke inspiratiesessie over Kansrijke Start werd bezocht door ruim 120 Utrechtse zorgprofessionals, onder wie verloskundigen, huisartsen, gezinswerkers en medewerkers van de jeugdgezondheidzorg. Hier is besproken hoe samen stappen te zetten om kinderen gezond en veilig op te laten groeien. Een aansprekend voorbeeld is Kansrijk Lombok: een multidisciplinair geboortezorgnetwerk met als doel om kwetsbare situaties beter te signaleren en

onderlinge samenwerking en werkwijzen te verbeteren. Met Gezinnen in hun Kracht wordt geïnvesteerd in gezinnen met grote gezondheidsachterstanden in Kanaleneiland door het bieden van passende activiteiten, hulp of ondersteuning. Deze gezinnen gaan weer meedoen, raken uit hun isolement, worden zelf gezonder en dragen bij aan een gezonde wijk.

Gezond gedrag
Met het speerpunt Gezond gedrag willen we gezondheidswinst behalen door de gezonde keuze gemakkelijker te maken in de omgeving van Utrechters. Afgelopen jaar is hierop ingezet door o.a.:

- Roken: De plekken waar veel kinderen komen rookvrij te maken, zoals zwembaden en de centra voor jeugd en gezin. Er is een roadmap rookvrij opgesteld voor de vervolgstappen. En er is meegewerkt aan een rookvrij Utrecht Science Park.
- Voedsel: Gesprekken met de stad te voeren over een gezonde voedselomgeving in Utrecht, te lobbyen met G4 voor een gezonde voedselomgeving en twee onderzoeken hierover te publiceren in het kader van de City Deal Voedsel op de stedelijke agenda.

Gelijke kansen op gezondheid
Voor verschillende doelgroepen zetten we iets meer, extra's of anders in om ook voor hen gezond gedrag gemakkelijker te maken. Zo is er specifiek aandacht voor de gezondheid van kinderen van het speciaal onderwijs bij de aanpak Gezond Gewicht Utrechtse Jeugd. Met een webinar over de 'mogelijkheden van de Gezonde School' en door gezondheidsinterventies te stimuleren specifiek voor deze doelgroep worden Utrechtse speciaal onderwijsscholen hierin ondersteund. Verder sluiten we aan bij de leefwereld van inwoners door cultuursensitieve voorlichting te bieden en naar vertrouwde omgevingen van mensen te gaan, zoals moskeeën en buurthuizen. In coronatijd is dat aangepast door meer in te zetten op deelname aan app groepen in de wijken, onder doelgroepen.
Volwassenen met fors overgewicht in Utrecht krijgen hulp door de oprichting van een Netwerk Gezonde Leefstijl dat gecombineerde leefstijlinterventies gaat uitvoeren voor deze doelgroep.

Gezond rondkomen
Met dit speerpunt streven we ernaar dat alle Utrechters gezond kunnen rondkomen. Als er toch geldzorgen zijn, leidt dit niet tot chronische stress en is er ondersteuning die aansluit op wat er nodig is. De meeste inzet vanuit Gezond ronkomen is gericht op inwoners met een laag inkomen. En met stress-sensitief werken wordt alle inwoners de ruimte geboden om problemen bespreekbaar te maken. Afgelopen jaar is o.a.:

- Een pilot gestart waarbij JGZ spreekkamers stress-sensitief worden ingericht. Resultaten zijn te vinden in het Onderzoeksrapport: de impact van inrichting.
- De onderzoeksresultaten van het stress-sensitief inrichten van de spreekkamers in de JGZ zijn gepresenteerd bij het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ). Dit webinar is terug te luisteren.

Gelijke kansen op gezondheid
Voor inwoners met een laag inkomen zetten we specifiek anders in om hun gezondheid te verbeteren. Voorbeelden hiervan zijn het delen van gezondheidstips in de nieuwsbrief voor inwoners met een bijstandsuitkering, het samen met de Voedselbank onderzoeken hoe de voedselpakketten gezonder te maken en een eerste verkenning in Noordwest hoe gezinnen met financiële stress gezonder kunnen eten. Daarnaast wordt de aandacht vergroot bij de eerstelijnszorg voor de relatie tussen geldzorgen en gezondheid. Met bijvoorbeeld webinars worden huisartsen gestimuleerd en geleerd om geldzorgen te bespreken en krijgen zij informatie over mogelijkheden voor het doorverwijzen van patiënten. Zie het filmpje over dit speerpunt voor een uitgebreide toelichting van inzet afgelopen jaar op het bespreekbaar maken van geldzorgen door de eerstelijnszorg.

Filmpje 2: Gezond Rondkomen

Gezond werkgeverschap

Met het speerpunt 'Gezond werkgeverschap' willen we bereiken dat bedrijven zich partner voelen - en als partner gedragen - van de Utrechtse maatschappelijke opgaven. Deze opgaven, zoals het creëren van werk, het aanpakken van schulden, het helpen bij taalachterstanden, leveren een belangrijke bijdrage aan gezondheid. Door samen met bedrijven aan die opgaven te werken, versterken we de gezondheid van Utrechtse werknemers, en dus ook de Utrechter. Om meer partnerschap met bedrijven te krijgen, is een heldere boodschap nodig. Deze maken we samen met onze collega's vanuit o.a. social impact, de werkbeweging, inzet taalvaardigheid, aanpak schulden. Daarvoor is in 2020 in de gemeentelijke organisatie een netwerk van maatschappelijke opgaven geïnitieerd. Dit netwerk is blijvend van waarde om onderling onze kennis, contacten en ervaringen te delen in het werken aan partnerschap met bedrijven. Ook de Utrechtse samenleving, inclusief bedrijven, zoekt naar manieren om dat partnerschap te initiëren en blijvend vorm te geven, zie bijv. Home | Stichting Vitaal Leven en Werken . Gezond werkgeverschap was betrokken in de initiatieffase van deze stichting.

Werkgevers hebben ook direct invloed op de gezondheid van hun medewerkers. In dat kader:

- Zijn samen met Universiteit Utrecht en VFM facility experts drie webinars georganiseerd over vitaliteit voor het 'healthy urban office' netwerk. De onderwerpen waren gezond gedrag, mentale gezondheid en fysieke gezondheid. In totaal volgden meer dan 1600 werknemers van verschillende Utrechtse bedrijven deze webinars.
- Is deelgenomen in de dialooggerichte aanbesteding voor de cateraar van de gemeente Utrecht. Gezondheid is één van de drie resultaatgebieden waarop is getoetst (naast duurzaamheid en inclusiviteit). Gezondheid wordt tijdens de looptijd van het contract gemonitord.
- Is vitaliteit meegenomen in het onderzoek Tozo naar ondersteuning voor zzp'ers en kleine ondernemers.
- Is in het bewonerspanel de ervaring van Utrechters met gezondheid op het werk gepeild, inclusief de beleving van werk.

Psychische gezondheid

Met het speerpunt Psychische gezondheid wordt gewerkt aan 1) het bespreekbaar maken van psychische gezondheid, 2) het vergroten van de toegankelijkheid van laagdrempelige manieren die de

veerkracht en weerbaarheid van kinderen en jongeren versterken en 3) het versterken van vroegsignalering van psychische problemen. Er is ingezet op o.a.:

- De uitwerking van het speerpunt naar bovenstaande drie sporen.
- Een verkenning naar de meerwaarde van een website voor het bundelen van voorzieningen om te werken aan mentale gezondheid.
- De Klantreis Studenten 2021 met het Netwerk Student en Zorg Utrecht.

Gezond ouder worden

Vanuit het speerpunt Gezond ouder worden wordt preventief gewerkt aan het versterken van de gezondheid van ouderen met extra aandacht voor ouderen in een kwetsbare positie. Voorbeelden van de huidige inzet:

- Het stimuleren van beweging voor en door ouderen: De aftrap van Doortrappen (blijven fietsen door inwoners die de fiets gewend zijn) vindt plaats in het najaar van 2021. Doortrappen start in Overvecht waarna de andere wijken volgen.
- Meedoen en meetellen: In de unieke seniorenspecial van het Dreefnieuws wordt het ouderenperspectief vanuit de wijk Overvecht uitgelicht. De focus van deze special is de leefwereld van ouderen, waar gezondheid onderdeel van uitmaakt. Zowel professionals als ouderen komen aan het woord en delen hun verhaal en ervaringen. Het biedt inspiratie en (h)erkenning voor de (seniore) lezers.

Conclusie voortgang speerpunten

Ondanks het feit dat het coronavirus veel aandacht vraagt en de focus doet verschuiven naar gezondheidsbescherming in plaats van gezondheidsbevordering, is het gelukt enkele mijlpalen te behalen met de inzet vanuit de speerpunten. Mijlpalen die bijdragen aan gezondheidswinst voor iedereen, zoals de stappen richting een rookvrije generatie en de opvoedwebinars en opvoedcursus voor alle ouders in Utrecht. We zien ook duidelijk dat er vanuit deze nota voor specifieke groepen in Utrecht iets meer, extra's of anders wordt gedaan. Dit geldt met name voor kinderen en jongeren, inwoners met een migratieachtergrond, ouderen, mensen met een laag inkomen of die in armoede leven, en mensen die al een gezondheidsachterstand hebben. Omdat zij vaker in bepaalde wijken wonen, zoals Zuidwest, Overvecht en Noordwest, is de inzet in die wijken groter. Echter, we zien ook dat alle inzet nog lang niet klaar is. Binnen het huidige financieel kader richten we onze capaciteit op zo veel mogelijk gezondheidswinst en kansengelijkheid. Elke nieuwe of extra aanpak die we willen inzetten betekent dat we iets anders niet kunnen doen. We zoeken telkens naar verbetering om te komen tot het optimale evenwicht. Het stadsbrede gesprek op 1 juni geeft zicht op hoe onze aanpak te verbeteren. Dit is een gesprek dat we continu met elkaar blijven voeren.

Voortgang innovatie

Naast speerpunten hebben we ook een aantal verkennende thema's benoemd. We lichten in deze voortgangsrapportage innovatie uit, in het licht van het thema 'gezondheidsvoorzieningen online/offlline'. Hiermee beantwoorden we motie 320 en toezegging 20/T475[1].

Innovatie

Het belang van innovatie is helder: *het samen met de stad ontwikkelen van oplossingen die werken. En daarvoor is het nodig ook compleet nieuwe mogelijkheden uit te proberen*. Dat kan gaan over digitale tools, maar ook over nieuwe manieren om samen te werken in de wijk (sociale innovatie). In de visie Digitale Stad wordt het fundament gelegd om innovaties mogelijk te maken. Dit is de agenda die gemeentebreed gevolgd wordt. Hieraan verbinden we de kennis en praktijk uit het gezondheids- en sociaal domein die ook de sociale innovaties mogelijk maken. De uitvoering van de motie 320 zal

[1] De wethouder zegt toe de innovatieagenda e-zorg uiterlijk Q1 2021 aan raad toe te sturen. Commissie M&S 25 november 2020

dan ook landen in deze bredere agenda van Digitale Stad (digitale innovaties) en in bestaande opgaven in het sociaal domein (sociale innovaties).

We kiezen er hiermee voor om de gevraagde aandacht voor innovatie concreet te maken binnen de opgaven waar we al aan werken. Daarmee ontwikkelen we geen afzonderlijke innovatieagenda zoals was gevraagd. Maar komt onze innovatieaanpak tot uiting in wat we doen als we werken aan de opgaven in de stad. Dat kunnen de bestaande opgaven zijn, maar we zien ook kansen om innovatie in te zetten op de werkpakketten in de begroting 2021. In de begroting hebben wij hierover toegelicht dat we de innovatielabs uit het jeugddomein bijvoorbeeld willen inzetten voor de kansrijke start en het gezond opgroeien van kinderen. Op deze manier zoeken we naar slimme verbindingen. In het vervolg zullen we in de rapportages over de verschillende opgaven zichtbaar maken op welke manier innovatie een plek heeft gekregen en welke resultaten dit heeft opgeleverd.

Er wordt al op verschillende manieren aan innovatie gewerkt in de stad:

- In het afgelopen jaar is met de Huisartsen Utrecht Stad bijvoorbeeld een impuls gegeven aan het gebruik van OZO-verbindzorg in de stad. Dit is een communicatieplatform voor zorgprofessionals, mantelzorgers en inwoners, waardoor zorg en ondersteuning sneller afgestemd kan worden.
- Een nieuw initiatief in het kader van collectieve opvoedondersteuning is een digitale congres- en beursvloer die we samen met ouders testen. Daarnaast is veel gebruik gemaakt van webinars voor ouders, zoals hierboven beschreven bij het speerpunt ‘Gezond en veilig opgroeien’.
- Met de coalitie digitale transformatie van de Health Hub Utrecht wordt gewerkt aan de doorontwikkeling van persoonlijke gezondheidsomgevingen, als middel om de eigen regie van inwoners over hun gezondheid te versterken.
- In de Regionale ontwikkeling maatschappij (ROM) is gezondheid als één van de opgaven benoemd. Met de Regionale Economische Agenda als basis voor de ROM staan ook hier de maatschappelijke opgaven centraal en wordt het MKB uitgedaagd hier een bijdrage aan te leveren.
- Het Health Hub Utrecht netwerk biedt de ruimte om innovaties vraaggericht te ontwikkelen en via praktijk en wetenschap te testen en te valideren.

Digitale vaardigheden zijn niet voor alle Utrechters vanzelfsprekend. We houden bij het werken aan innovatie rekening met verschillen in (digitale) vaardigheden van inwoners en werken daarom via principes van Ehealth4all, zoals deze door Pharos zijn opgesteld. Digitale inclusie is een belangrijk uitgangspunt, zoals ook door de raad benadrukt in de Commissiebehandeling van de Visie digitale stad. We zien het als onze verantwoordelijkheid ook partners in de stad hierop te wijzen en te ondersteunen bij hun ontwikkelingen. Het valideren van innovaties bij de doelgroep en het uitvoeren van ethische assessments maakt onderdeel uit van onze werkwijze, om zo digitale uitsluiting te voorkomen.